ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ЗУР КҮККҮЗ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

КАРАР

2019 елның 28 октябре № 159

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге генераль планын раслау турында

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 24нче маддәсе нигезендә, Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге Советы **карар итте**:

1. Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге тарафыннан бирелә торган генераль планын расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында һәм Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының рәсми сайтында җирлек бүлегендә бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карарның үтәлешен үзем контрольдә тотам.

Зур Күккүз авылы җирлеге
Башлыгы Р. Ф. Низамова

Татарстан Республикасы
Апас муниципаль районы
Зур Күккүз авыл җирлеге Советының
2019 елның 28 октябреннән
159 номерлы карары белән расланган

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЗУР КҮККҮЗ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ
ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ

РАСЛАНА ТОРГАН ӨЛЕШ

1 Том

Территориаль планлаштыру турында нигезләмәләр

2019 ел

ЭЧТӘЛЕК

ПРОЕКТНЫҢ СОСТАВЫ 4

1. КЕРЕШ 5

1.1. Генераль планның максатлары һәм бурычлары 5

2. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘЛӘР 6

2.1. Җирле әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмияттәге, региональ әһәмияттәге, федераль әһәмияттәге объектларны урнаштыру өчен планлаштырылган төрләр, билгеләү һәм атамалары, аларның төп характеристикалары һәм урнашу урыны турында белешмәләр 6

2.2. Функциональ зоналар 8

2.3. Мондый зоналарны билгеләү планлаштырылган объектларны урнаштыру белән бәйле рәвештә таләп ителгән очракта, территориянең махсус шартлары булган зоналарның характеристикасы 10

3. ТОРАК ПУНКТЛАР ЧИКЛӘРЕ 11

ПРОЕКТНЫҢ СОСТАВЫ

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлегенең генераль планы составында эшләнде:

Раслана торган өлеш

Текст материаллары:

№ т/б	Атамасы	Том
1	Территориаль планлаштыру турында нигезләмәләр	1

График материаллар:

бит№	Атамасы	Том	Колачы
1	Җирле әһәмияттәге объектларны урнаштыру картасы	2	1:10 000
2	Җирлекнең функциональ зоналары картасы	2	1:10 000
3	Торак пунктлар чикләре картасы	2	1:10 000

кушымта

№ т/б	Атамасы	Том
1	Торак пунктлар чикләре турында мәгълүмат	–

Генераль планны нигезләү буенча материаллар

Текст материаллары:

№ т/б	Атамасы	Том
1	Аңлатма	3

График материаллар:

бит№	Атамасы	Том	Колачы
1	Җирлек территориясен заманча куллану картасы	4	1:10 000
2	Территориядән файдалануның аерым шартлары булган зоналар чикләре картасы (хәзерге хәле)	4	1:10 000
3	Территориядән файдалануның аерым шартлары булган зоналар чикләре картасы (проект тәкъдиме)	4	1:10 000

1. КЕРЕШ

Проектның заказчысы-Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге башкарма комитеты.

Проектны эшләүче- «Максима» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте.

Проект 2040 елга кадәр исәпләнгән вакытка әзерләнгән, тормышка ашыру этаплары билгеләнмәгән.

1.1. Генераль планның максатлары һәм бурычлары

Генераль планны эшләүнең төп максатлары булып тора:

- җирлекнең шәһәр төзелеше үсешен тәэмин итү һәм юнәлешен билгеләү–;

– авыл җирлеген җирле дәрәҗәдәге шәһәр төзелеше документлары белән тәэмин итү.

Проектның бурычларына түбәндәгеләр керә:

– авыл җирлеге территориясен комплексы бәяләү;

– торак пунктларның чикләрен билгеләү;

- җирлек территориясен функциональ зоналаштыру, функциональ зоналарның параметрларын билгеләү;

– мөмкин булган торак төзелеше өчен территорияләрне билгеләү;

- җитештерү функциясен үстерү өчен территорияләрне билгеләү;

- транспорт инфраструктурасын үстерү;

- халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү.

Генераль планның проект карарлары Зур Күккүз авыл җирлеге һәм Апас муниципаль районының социаль-икътисади үсеш планнарын формалаштыру яки төзәтү, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен әзерләү, территорияне планлаштыру өчен нигез булып тора.

2. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

2.1. Җирле әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмияттәге, региональ әһәмияттәге, федераль әһәмияттәге объектларны урнаштыру өчен планлаштырылган төрләр, билгеләү һәм атамалары, аларның төп характеристикалары һәм урнашу урыны турында белешмәләр

Таблица 1

Картадагы №	Төре	Билгеләү һәм исеме	Төп характеристикалары	Урнашкан урыны	Функциональ-зона
Җирлекнең җирле әһәмияттәге объектлары					
1	Мәдәният объекты	Авыл китапханәсе	проект егәрлеге-6615 данә.	Зур Күккүз авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
2	Спорт объекты	Спорт залы	проект егәрлеге-288 кв. м идән мәйданы	Зур Күккүз авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
3	Спорт объекты	Спорт залы	проект егәрлеге-288 кв. м идән мәйданы	Шонгаты авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
4	Спорт объекты	Яссы корылма	проект куәте – 800 кв. м.	Зур Күккүз авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
5	Спорт объекты	Яссы корылма	проект куәте – 800 кв. м.	Шонгаты авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
6	Спорт объекты	Яссы корылма	проект куәте – 162 кв. м.	Ясаклы-Барыш авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
7	Сәүдә объекты	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Зур Күккүз авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
8	Сәүдә объекты	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Шонгаты авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
9	Сәүдә объекты	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Ясаклы-Барыш авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле

10	Агросәнәгать комплексы объекты	Балык хуҗалыгы	–	Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка таба	авыл хуҗалыгы һәм азык-төлек министрлыгы ның җитештерү зонасы һәм авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектлары
Муниципаль районның җирле әһәмияттәге объектлары					
11	Мәгариф объекты	Өстәмә белем бирү учреждениеләре	проект егәрлеге-50 урын	Зур Күккүз авылы	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
12	Сәламәтлек саклау объекты	Фельдшер-акушерлык пункты	проект егәрлеге-сменага 5 тапкыр бару	Ясаклы-Барыш авылы (хәзерге заман урынына)	күп функцияле иҗтимагый-эшлекле
Төбәк (республика) әһәмиятендәге объектлар					
13	Транспорт инфраструктурасы объекты	«Казан-Ульяновск» автомобиль юлы- «Шонгаты»	өслеге-асфальтобетон; категория-IV; озынлыгы-3431 м	Зур Күккүз авыл җирлеге	транспорт инфраструктурасы
Федераль әһәмияттәге объектлар					
Объектларны урнаштыру планлаштырылмый					

2.2. Функциональ зоналар

Таблица 2

Зона исеме	Зонаның функциональ билгеләнеше	Зона параметрлары	Җир кишәрлекләрен зонада куллануның мөмкин булган төрләре кодлары *
Индивидуаль торак йортлар төзү зонасы	- шәхси торак төзелеше; - торак төзелеше территориясендә аз урын алган социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар, инженерлык инфраструктурасы	төп төзелеш катларының иң чик саны: 3 (мансардны да кертеп); төзелеш коэффициенты: 0,3	2.1; 2.2; 2.3; 2.7; 2.7.1; 12.0
Күп функцияле иҗтимагый-эшлекле зона	мәдәният, мәгариф, спорт, сәламәтлек саклау, социаль тәэмин итү, сәүдә, җәмәгать туклануы, көнкүреш һәм кунакханә хезмәте күрсәтү объектлары; административ, фәнни-тикшеренү учреждениеләре; гыйбадәт биналары	төп төзелеш катларының иң чик саны: 5 (мансардны да кертеп); төп корылманың иң чик биеклеге: 20 м; төзелеш коэффициенты: 1гә кадәр	2.7; 2.7.1; 3.0; 4.0; 5.1; 12.0-12.1
Сәнәгать предприятиеләренең җитештерү зонасы	- IV һәм V класс куркынычлык сәнәгать җитештерүе объектлары; - санитар-саклау зонасы проектын әзерләгәндә һәм әзерләгәндә алдынгы технологик чишелешләрне куллану шарты белән башка куркыныч класслы сәнәгать җитештерүе объектлары	төзелеш коэффициенты: 0,8 кадәр	6.1-6.6; 6.9; 6.11; 10.1
	- файдалы казылмалар чыгару объектлары	билгеләнми	
Авыл хуҗалыгы предприятиеләренең һәм авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектларының җитештерү зонасы	- куркынычлылык буенча IV һәм V класслы авыл хуҗалыгы җитештерүе объектлары; - санитар-яклау зонасы проектын җитештергәндә һәм эшләгәндә алдынгы технологик карарлардан файдалану шартларында, куркыныч башка класслы авыл хуҗалыгы җитештерүе объектлары	төзелеш коэффициенты: 0,8 кадәр	1.7-1.18
	- авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектлары	төзелеш коэффициенты: 0,6 га кадәр	
Инженерлык инфраструктурасы	- торак пунктларның электр, газ, җылылык, су белән тәэмин итү,	билгеләнми	3.1; 3.9.1; 6.7-6.8; 7.5; 11.3;

һәм коммуналь хезмәт күрсәтү зонасы	ташландык суларны агызу объектлары; - антенна-мачта корылмалары, элемтә объектлары; - гидротехник корылмалар; - магистраль торбаүткәргечтәге объектлар; - янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү объектлары; - чүп эшкәртү предприятиеләре; - кар саклау һәм эшкәртү объектлары		12.2
Транспорт инфраструктурасы зонасы	- каты өслекле автомобиль юллары; - вокзаллар, автомобиль транспорты станцияләре; - автомобиль заправка станцияләре - автотранспортка хезмәт күрсәтү объектлары, юл буе сервисы; - транспортны саклау объектлары; - тимер юл вокзаллары һәм станцияләр; - причаллар, пристань, елга вокзаллары; - аэропортлар, аэродромнар, очып китү-утыру полосалары һәм мәйданчыклар	билгеләнми	2.7.1; 4.9; 4.9.1; 5.4; 7.1- 7.4; 12.0
Махсус билгеләнештәге Зона	- биотермик чокырлар; - себер язвасы үләт базлары; - каты коммуналь калдыклар полигоннары һәм чүплекләр	билгеләнми	12.2
Зиратлар зонасы	- зират	билгеләнми	12.1
Торак пунктларны яшелләндерү зонасы	- торак пунктларда үзбушаткыч яшел үсентеләр; - гомуми файдаланудагы яшелләндерү территорияләре	яшелләндерүнең минималь дәрәҗәсе: 65 %	12.0
Авыл хуҗалыгы җирләре зонасы	- авыл хуҗалыгы җирләре; - җәйге лагерьлар, терлекләр өчен урыннар; - авыл хуҗалыгы җирләре территориясендә күчмә өслекле, өслексез автомобиль юллары; - кыр юллары	билгеләнми	1.1; 1.19-1.20
Урманнар, башка үсемлекләр зонасы	- басма; кисенте; - торак пунктлардан читтә куаклык үсемлекләре; - урманнар территориясендә өслеклез, күчмә өслекле	билгеләнми	1.17; 10.0

	автомобиль юллары; - урман юллары		
Акватория зонасы	- өске су объектлары; - саз	билгеләнми	11.0

*Россия Икътисади үсеш министрлыгының «Җир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалану төрләре классификаторынраслау турында» 01.09.2014 № 540 боерыгы белән расланган җир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалану төрләре классификаторы нигезендә (Россия Икътисади үсеш министрлыгының 2019 елның 04 февралендәге 44 номерлы Приказасы редакциясендә) билгеләнде.

2.3. Мондый зоналарны билгеләү планлаштырылган объектларны урнаштыру белән бәйле рәвештә таләп ителгән очракта, территориянең махсус шартлары булган зоналарның характеристикасы

Планлаштырыла торган объектларны урнаштыру белән бәйле рәвештә билгеләнергә тиешле территорияләрне кулланунын аерым шартлары булган зоналар турында белешмәләр 3 нче таблицада китерелгән.

Таблица 3

Зона исеме	**Чыганакның исеме**	**Зона күләме, м**
Санитар-яклау зонасы	Балык хуҗалыгы	50
Автомобиль юлының юл буе полосасы	IV категорияле автомобиль юлы	50

Территорияне файдалануның махсус шартлары булган зоналарның күләме һәм конфигурациясе әлеге зоналар проектларын эшләү белән бәйле рәвештә төгәлләштерелергә мөмкин.

3. ТОРАК ПУНКТЛАР ЧИКЛӘРЕ

Зур Күккүз авыл җирлегенең расланган генераль планы булмау сәбәпле, торак пунктларның элек билгеләнгән чикләре юк. Әлеге проект нигезләмәләрен тормышка ашыру максатыннан җирлек составына керүче торак пунктларның чикләрен билгеләү таләп ителә.

Торак пунктлар территорияләренең гамәлдәге чикләре һәм торак пунктларның билгеләнгән чикләре әлеге проектның график материаллары составында торак пунктлар чикләре картасында күрсәтелгән.

Әлеге проект нигезләмәләрен тормышка ашыру өчен Кече Күккүз, Шонгаты һәм Ясаклы-Барыш авыллары территорияләренең чикләрен үзгәртү таләп ителә. Зур Күккүз авылы территориясенең чикләрен үзгәртү күздә тотылмый.

Торак пунктларның территорияләре чикләрен үзгәртү күздә тотылган территорияләр участоклары 4 нче таблицада һәм торак пунктлар чикләре картасында тәкъдим ителгән.

Таблица 4

Торак пункт	кишәрлекнең картадагы №	Мәйданы, га
Кече Күккүз авылы	1	-0,494
	2	-0,475
	3	-0,449
	4	-0,414
	5	-0,294
	6	-0,168
	7	-0,078
Шонгаты авылы	8	-2,775
	9	-0,646
	10	-0,506
Ясаклы-Барыш авылы	11	-3,154
	12	-0,111
	13	-0,059
	14	-0,057

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

АПАС МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ

ЗУР КҮККҮЗ АВЫЛ ҖИРЛЕГЕ

ГЕНЕРАЛЬ ПЛАНЫ

ГЕНЕРАЛЬ ПЛАННЫ НИГЕЗЛӘҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

3 Том

Аңлатма

2019 ел

ЭЧТӘЛЕК

ПРОЕКТНЫҢ СОСТАВЫ 4

1. КЕРЕШ 5

1.1. Генераль планның максатлары һәм бурычлары 5

2. ТЕРРИТОРИАЛЬ ПЛАНЛАШТЫРУ ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘЛӘР 6

2.1. Җирле әһәмияттәге, муниципаль районның җирле әһәмияттәге, региональ әһәмияттәге, федераль әһәмияттәге объектларны урнаштыру өчен планлаштырылган төрләр, билгеләү һәм атамалары, аларның төп характеристикалары һәм урнашу урыны турында белешмәләр 6

2.2. Функциональ зоналар 8

2.3. Мондый зоналарны билгеләү планлаштырылган объектларны урнаштыру белән бәйле рәвештә таләп ителгән очракта, территориянең махсус шартлары булган зоналарның характеристикасы 10

3. ТОРАК ПУНКТЛАР ЧИКЛӘРЕ 11

ПРОЕКТНЫҢ СОСТАВЫ 16

1. КЕРЕШ 17

1.1. Генераль планның максатлары һәм бурычлары 17

1.2. Комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары, шәһәр төзелеше документлары һәм кулланыла торган материаллар турында мәгълүмат 17

1.3. Җирлекнең кыскача характеристикасы 19

2. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫ ҺӘМ ТЕРРИТОРИЯДӘН ФАЙДАЛАНУ БУЕНЧА АНАЛИЗ. ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН ЧАРАЛАРЫН НИГЕЗЛӘҮ 20

2.1. Торак фонды 20

2.2. Социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар 20

2.3. Сәнәгать предприятиеләре һәм объектлары 26

2.3.1. Сәнәгать җитештерүе объектлары 26

2.3.2. Җитештерү сәнәгате предприятиеләре һәм объектлары 26

2.4. Авыл хуҗалыгы, балыкчылык һәм балык үрчетү предприятиеләре һәм объектлары 26

2.4.1. Авыл хуҗалыгы, балыкчылык һәм балык үрчетү предприятиеләре 26

2.4.2. Авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектлары 27

2.5. Склад объектлары 28

2.6. Зиратлар, махсус билгеләнештәге объектлар 28

2.7. Ял һәм туризм объектлары 30

2.8. Транспорт инфраструктурасы 30

2.8.1. Автомобиль транспорты 30

2.8.2. Тимер юл транспорты 32

2.8.3. Су транспорты 32
2.8.4. Һава транспорты 32
2.8.5. Торбаүткәргеч транспорт 32
2.9. Инженерлык инфраструктурасы һәм коммуналь хезмәт күрсәтү 33
2.9.1. Магистраль инженерлык коммуникацияләре 33
2.9.2. Электр белән тәэмин итү 33
2.9.3. Газ белән тәэмин итү 33
2.9.4. Су белән тәэмин итү 34
2.9.5. Су бүлү 34
2.9.6. Җылылык белән тәэмин итү 35
2.9.7. Элемтә 35
2.9.8. Коммуналь калдыкларны чыгаруны оештыру 35
2.9.9. Янгын куркынычсызлыгы 36
3. ТОРАК ПУНКТЛАР ЧИКЛӘРЕ 37
3.1. Торак пунктларның территорияләре чикләрен үзгәртүне нигезләү 37
3.2. Торак пунктлар территорияләре чикләреннән чыгарыла торган торак пунктлар территорияләре чикләренә кертелә торган җир кишәрлекләре исемлеге 38
3.3. Торак пунктлар территорияләре чикләреннән читтә урнашкан һәм торак пунктлар чикләренә кертелергә тәкъдим ителмәгән «торак пунктлар җирләре» категориясендәге җир кишәрлекләре 40
4. МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫ 41
5. АЕРУЧА САКЛАНА ТОРГАН ТАБИГЫЙ ТЕРРИТОРИЯЛӘР 42
6. ТЕРРИТОРИЯДӘН ФАЙДАЛАНУНЫҢ МАХСУС ШАРТЛАРЫ БУЛГАН ЗОНАЛАР 43
7. ТАБИГАТЬ ШАРТЛАРЫ ҺӘМ ЭКОЛОГИК ХӘЛЕ 46
7.1.Табигать шартлары һәм ресурслары 46
7.1.1. Рельеф 46
7.1.2. Файдалы казылмалар 46
7.1.3. Гидрогеологик шартлар 46
7.1.4. Өслек һәм җир асты сулары 47
7.1.5. Климат характеристикасы 47
7.1.6. Инженер-геологик шартлар 48
7.1.7. Ландшафт, туфрак катламы, үсемлекләр 48
7.2.Әйләнә-тирәлекнең торышын бәяләү 49
7.2.1. Атмосфера һавасының торышы 49
7.2.2. Су ресурсларының торышы 49
7.2.3. Туфрак катламының һәм җир ресурсларының торышы 49
7.2.4. Җитештерү һәм куллану калдыклары, биологик калдыклар 49
7.2.5. Физик йогынты факторлары 50
7.2.6. Яшел утыртмаларның торышы 50
7.3.Экологик хәлне оптимальләштерү чаралары 51
8. ТАБИГЫЙ ҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘР БАРЛЫККА КИЛҮ КУРКЫНЫЧЫНЫҢ ТӨП ФАКТОРЛАРНЫҢ ИСЕМЛЕГЕ ҺӘМ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ 55

8.1. Җирлек территориясенә йогынты ясарга мөмкин булган табигый характердагы гадәттән тыш хәлләр исемлеге 55

8.2. Авыл җирлеге территориясендә, шулай ук җирлеккә якын урнашкан территорияларда техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр чыганаклары исемлеге 59

8.3. Җирлек территориясендә биологик-социаль характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган чыганаклары исемлеге 62

8.4. Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча чаралар исемлеге 62

9. ТӨП ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘР 64

ПРОЕКТНЫҢ СОСТАВЫ

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлегенең генераль планы составында эшләнде:

Раслана торган өлеш

Текст материаллары:

№ т/б	Атамасы	Том
1	Территориаль планлаштыру турында нигезләмәләр	1

График материаллар:

бит№	Атамасы	Том	Колачы
1	Җирле әһәмияттәге объектларны урнаштыру картасы	2	1:10 000
2	Җирлекнең функциональ зоналары картасы	2	1:10 000
3	Торак пунктлар чикләре картасы	2	1:10 000

кушымта

№ т/б	Атамасы	Том
1	Торак пунктлар чикләре турында мәгълүмат	–

Генераль планны нигезләү буенча материаллар

Текст материаллары:

№ т/б	Атамасы	Том
1	Аңлатма	3

График материаллар:

бит№	Атамасы	Том	Колачы
1	Җирлек территориясен заманча куллану картасы	4	1:10 000
2	Территориядән файдалануның аерым шартлары булган зоналар чикләре картасы (хәзерге хәле)	4	1:10 000
3	Территориядән файдалануның аерым шартлары булган зоналар чикләре картасы (проект тәкъдиме)	4	1:10 000

1. КЕРЕШ

Проектның заказчысы-Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге башкарма комитеты.

Проектны эшләүче- «Максима» җаваплылыгы чикләнгән җәмгыяте.

Проект 2040 елга кадәр исәпләнгән вакытка әзерләнгән, тормышка ашыру этаплары билгеләнмәгән.

1.1. Генераль планның максатлары һәм бурычлары

Генераль планны эшләүнең төп максатлары булып тора:

- җирлекнең шәһәр төзелеше үсешен тәэмин итү һәм юнәлешен билгеләү–;

– авыл җирлеген җирле дәрәҗәдәге шәһәр төзелеше документлары белән тәэмин итү.

Проектның бурычларына түбәндәгеләр керә:

– авыл җирлеге территориясен комплекслы бәяләү;

– торак пунктларның чикләрен билгеләү;

- җирлек территориясен функциональ зоналаштыру, функциональ зоналарның параметрларын билгеләү;

– мөмкин булган торак төзелеше өчен территорияләрне билгеләү;

- җитештерү функциясен үстерү өчен территорияләрне билгеләү;

- транспорт инфраструктурасын үстерү;

- халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү.

Генераль планның проект карарлары Зур Күккүз авыл җирлеге һәм Апас муниципаль районының социаль-икътисади үсеш планнарын формалаштыру яки төзәтү, җирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен әзерләү, территорияне планлаштыру өчен нигез булып тора.

1.2. Комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары, шәһәр төзелеше документлары һәм кулланыла торган материаллар турында мәгълүмат

Татарстан Республикасы Апас муниципаль районы Зур Күккүз авыл җирлеге Генераль планының әлеге проекты Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының түбәндәге норматив хокукый актлары таләпләренә туры китереп әзерләнгән:

– Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы, 29.12.2004 ел, № 190-ФЗ;

– Россия Федерациясе Җир кодексы, 25.10.2001 ел, № 136-ФЗ;

– Россия Федерациясенең Урман кодексы, 04.12.2006 ел, № 200-ФЗ;

– Россия Федерациясенең Су кодексы, 03.06.2006 ел, № 74-ФЗ;

– «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-номерлы Федераль закон;»

– «Шәһәр төзелеше эшчәнлеген мәгълүмат белән тәэмин итү турында» 09.06.2006 ел, № 363 РФ Хөкүмәте карары»;

– «Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлеге турында " 2010 елның 25 декабрендәге 98 номерлы Татарстан Республикасы законы»;

– «Апас муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 8 номерлы Татарстан Республикасы Законы (2014 елның 30 декабрендәге 151-ТРЗ номерлы закон редакциясендә);

– РФ төзелеш һәм торак-коммуналь комплекс буенча дәүләт комитетының 29.10.2002 ел, № 150 «шәһәр төзелеше документларын эшләү, килештерү, экспертиза

һәм раслау тәртибе турында инструкцияне раслау турында» карары (СНиП 11-04-2003) (29.12.2004 ел, № 190-ФЗ РФ Шәһәр төзелеше кодексына каршы килми торган өлешендә) (СНиП 11-04-2003));

- «2019 елга кадәр җәмәгать инфраструктурасы, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы (2016 елның 18 июлендәге 11 номерлы редакциясендә) карары;

–Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 13.03.2018 ел, № 149 карары белән расланган калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема.

Генераль планны әзерләгәндә түбәндәге норматив документлар кулланылды:

-СП 42.13330.2011 СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү»;

- СП 31.13330.2012 Актуаль редакция СНиП 2.04.02-84 * " Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 «санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм нормативлар»;

– Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 27 декабрендәге 1071 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары;

Әлеге проект социаль-икътисадый үсеш программаларының һәм планнарының нигезләмәләрен исәпкә алып әзерләнгән:

– « 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерү стратегиясен раслау турында» 2015 елның 17 июнендәге 40- номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган (алга таба-Стратегия);

– 2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәрге план чорына Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше стратегиясе;

Стратегия буенча Апас муниципаль районы территориясе түбәндәге проектларны тормышка ашыру территориясе булып тора: Казан икътисадый зонасында калдыклар белән идарә итү проекты.

Генераль планда каралган чаралар Стратегиянең югарыда күрсәтелгән проектларына каршы килми.

Җирлек территориясендә гамәлдә булган территориаль планлаштыру документлары:

– Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2012 елның 28 декабрендәге 2607-р номерлы боерыгы белән расланган Сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы.;

– Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 26.02.2013 ел, № 247-р боерыгы белән расланган югары һөнәри белем бирү өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы.;

– Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 19 мартындагы 384-р номерлы боерыгы белән расланган (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 02.08.2018 елның, № 1610-р боерыгы белән расланган редакциясендә) Федераль транспорт өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы.

– Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 13 августындагы 1416-р номерлы боерыгы белән расланган (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2017 елның 28 декабрендәге 2973-р номерлы боерыгы белән расланган редакциясендә) торба үткәргеч транспорты өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы;

– Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2013 елның 11 ноябрендәге 2084-р номерлы боерыгы белән расланган (Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2017 елның 15 ноябрендәге

2525-р номерлы боерыгы белән расланган редакциясендә.) энергетика өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы;

– Россия Федерациясе Президентының 2015 елның 10 декабрендәге 615сс номерлы Указы белән расланган оборона һәм куркынычсызлык өлкәсендә Россия Федерациясенең территориаль планлаштыру схемасы;

– Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 21.02.2011 елның, № 134 карары белән расланган (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 9 июлендәге 559 номерлы карары белән расланган редакциясендә) Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру схемасы;

- Апас муниципаль район Советының 2014 елның 7 ноябрендәге 227 номерлы карары белән расланган Татарстан Республикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы

Генераль планны әзерләгәндә файдаланылды:

- Җирне дистанцион зондлаштыру материаллары-космик фото;

– дәүләт теркәве, кадастр һәм картография федераль хезмәтенең Татарстан Республикасы буенча идарәсенең кадастр исәбе мәгълүматлары;

- федераль дәүләт статистикасы хезмәте мәгълүматлары.

1.3. Җирлекнең кыскача характеристикасы

Зур Күккүз авыл җирлеге Апас муниципаль районының төньяк-көнчыгыш өлешендә урнашкан. Аның мәйданы 9209,792 га тәшкил итә.

Зур Күккүз авыл җирлеге чиге Апас муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 8- номерлы Татарстан Республикасы Законы белән (2014 елның 30 декабрендәге 151-ТРЗ номерлы закон редакциясендә) билгеләнгән.

Җирлек чиге турында белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында бирелгән.

Җирлек территориясендә түбәндәге торак пунктлар урнашкан:

- Зур Күккүз авылы (авыл җирлегенең административ үзәге);
- Кече Күккүз авылы;
- Шонгаты авылы;
– Ясаклы-Барыш авылы.

2011 елның 1 гыйнварына даими халык саны 882 кеше тәшкил итә, шул исәптән:

– Зур Күккүз авылында: 329 кеше;
- Кече Күккүз авылында: 227 кеше;
- Шонгаты авылында: 130 кеше;
- Ясаклы-Барыш авылында: 196 кеше.

Мәгълүмат җирле үзидарә органнары белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

2. АВЫЛ ҖИРЛЕГЕНЕҢ ХӘЗЕРГЕ ТОРЫШЫ ҺӘМ ТЕРРИТОРИЯДӘН ФАЙДАЛАНУ БУЕНЧА АНАЛИЗ. ГЕНЕРАЛЬ ПЛАН ЧАРАЛАРЫН НИГЕЗЛӘҮ

2.1. Торак фонды

Хәзерге хәле

Җирлекнең торак төзелеше бер- ике катлы шәхси торак йортлар белән тәкъдим ителгән, Күпфатирлы торак йортлар юк.

2019 елның 1 гыйнварына авыл җирлеге торак фондының гомуми күләме 21,8 мең кв.метр торак мәйданы тәшкил итә.

Мәгълүмат федераль дәүләт статистикасы хезмәте белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

Даими халыкның торак белән тәэмин ителеше күрсәткече-24,72 кв. м/кеше.

Проект тәкъдиме

Генераль план белән, Шонгаты авылында индивидуаль торак йортлар төзүнең функциональ зонасын формалаштыруга бәйле рәвештә, гомуми мәйданы 13,82 га булган торак төзелеше өчен территорияләр бүлеп бирү күздә тотыла.

Әлеге территорияләрне үзләштерү белән бәйле торак фонды күләменең артуы 6,91 мең кв. метр торак мәйданы булырга мөмкин. Торак фонды күләме артуны билгеләү шартлы кабул ителгән күрсәткечләргә нигезләнгән: 1500 кв.м (15 сутый) һәм 100 кв. м тигез торак йорт мәйданы өчен җир кишәрлеге мәйданы; коттедж төзелеше составында төрле функциональ билгеләнештәге территорияләрнең норматив чагыштырмасы (коттедж поселогы өчен торак төзелеш өлеше 75% тәшкил итә), СП тарафыннан билгеләнгән 42.13330.2011 СНиП 2.07.01-89*актуальләштерелгән редакциясе. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү».

Торак төзелешен үстерү шулай ук төзелешнең тыгызлыгын арттыру һәм файдаланылмый торган территорияләрне үзләштерү хисабына да мөмкин.

2.2. Социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар

Хәзерге хәле

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә тәкъдим ителгән социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге төп объектлар һәм учреждениеләр турында мәгълүмат 1 нче таблицада тәкъдим ителде. Әлеге мәгълүматлар 2019 елның 1 гыйнварына китерелгән.

Таблица 1

Карта дагы №	Атамасы		Урнашкан урыны	Проект куәте
МӘГАРИФ ОБЪЕКТЛАРЫ				
1	мәктәпкәчә белем бирү оешмасы	Балалар бакчасы	Зур Күккүз авылы Адресы: Мәктәп ур., 3	20 урын
2	мәктәпкәчә белем бирү оешмасы	Балалар бакчасы	Кече Күккүз авылы Адресы: Пушкин ур., 41	20 урын
3	гомуми белем бирү оешмасы	Урта гомуми белем бирү мәктәбе	Зур Күккүз авылы Адресы: Мәктәп ур., 3	80 урын
-	өстәмә белем бирүне оештыру	тәкъдим ителмәгән		

СӘЛАМӘТЛЕК САКЛАУ ОБЪЕКТЛАРЫ				
4	беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтүче медицина оешмасының бүлекчәсе	Фельдшер-акушерлык пункты	Зур Күккүз авылы Адресы: Ленин ур., 50	9 сменага/бару.
5	беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтүче медицина оешмасының бүлекчәсе	Фельдшер-акушерлык пункты	Шонгаты авылы Адресы: Чокыр арты урамы., 4а	2 сменага/бару
6	беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтүче медицина оешмасының бүлекчәсе	Фельдшер-акушерлык пункты	Кече Күккүз авылы Адресы: Пушкин ур., 41	9 сменага/бару.
7	беренчел медик-санитар ярдәм күрсәтүче медицина оешмасының бүлекчәсе	Фельдшер-акушерлык пункты	Ясаклы-Барыш авылы, Ленин ур.	9 сменага/бару.
МӘДӘНИЯТ ОБЪЕКТЛАРЫ				
8	мәдәни-ял итү(клуб) тибындагы объект	Авыл мәдәният йорты	Зур Күккүз авылы Адресы: Ленин ур., 50	200 урын
9	мәдәни-ял итү(клуб) тибындагы объект	Авыл клубы	Кече Күккүз авылы Адресы: Пушкин ур., 41	100 урын
10	мәдәни-ял итү(клуб) тибындагы объект	Авыл клубы	Шонгаты авылы Адресы: Чокыр арты урамы., 5	35 урын
11	мәдәни-ял итү(клуб) тибындагы объект	Авыл клубы	Ясаклы-Барыш авылы, Тау асты урамы., 12	100 урын
-	мәдәни-мәгърифәт объекты	Авыл китапханәсе	тәкъдим ителмәгән	
ФИЗИК КУЛЬТУРА ҺӘМ СПОРТ ОБЪЕКТЛАРЫ				
-	спорт объекты	спорт заллары	тәкъдим ителмәгән	
-	спорт корылмасы	яссы корылмалар	тәкъдим ителмәгән	
ХАЛЫККА ХЕЗМӘТ КҮРСӘТҮ ОБЪЕКТЛАРЫ, АДМИНИСТРАТИВ, ДИНИ ҺӘМ БАШКА СОЦИАЛЬ, ИҖТИМАГЫЙ ҺӘМ ЭШЛЕКЛЕ ОБЪЕКТЛАР				
-	почта элемтәсе объекты	Почта элемтәсе бүлеге	тәкъдим ителмәгән	
-	җәмәгать тәртибен саклау объекты	Полиция участок пункты	тәкъдим ителмәгән	

12	сәүдә, җәмәгать туклануы объекты	Ваклап сату объектлары	–	–
13	административ бина	Авыл җирлеге Советы бинасы	Зур Күккүз авылы Адресы: Ленин ур., 42	–
14	дини оешма объекты	Чиркәү	Шонгаты авылы, чиркәү урамы	–
15	дини оешма объекты	Мәчет	Зур Күккүз авылы, Ленин ур.	–
16	дини оешма объекты	Мәчет	Кече Күккүз авылы, Ленин ур.	–
17	дини оешма объекты	Мәчет	Ясаклы-Барыш авылы, Ленин ур.	–

Халыкны хастаханә учреждениеләре, шулай ук Ашыгыч медицина ярдәме белән тәэмин итү Апас шәһәр тибындагы поселогы үзәк хастаханәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла. Зур Күккүз авыл җирлегенең административ үзәгеннән Үзәк район хастаханәсенә кадәр ераклык 21 км чамасы тәшкил итә (ашыгыч ярдәм машинасының килү вакыты-21 мин. тирәсе).

Авыл җирлеге халкының социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнешендәге төп объектлар белән тәэмин ителешенең факттагы дәрәҗәсен бәяләү 2 нче таблицада китерелгән.

Таблица 2

Объектларның тибы	**Объектларның суммар факттагы куәте**		**Тәэмин ителешнең факттагы дәрәҗәсе, %**	**Тәэмин ителешнең тиешле дәрәҗәсенә ирешү өчен кирәкле объектларның җитмәгән куәтләре**	
	әһәмияте	**үлчәү берәмлеге**		**әһәмияте**	**үлчәү берәмлеге**
Гомуми белем бирү учреждениеләре	80	урын	96	4	урын
Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре	40	урын	256	–	урын
Өстәмә белем бирү учреждениеләре	0	урын	0	69	урын
Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	29	сменага бару	181	–	сменага бару
Клуб учреждениеләре	435	урын	164	–	урын
Авыл китапханәләре	0	нөсхә	0	6615	нөсхә
Спорт заллары	0	кв. м идән мәйданы	0	309	кв. м идән мәйданы
Спорт (яссы) корылмалары	0	кв. м	0	1720	кв. м

Халыкның хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин ителеш дәрәҗәсен билгеләү СП 42.13330.2011 тәкъдим ителә торган нормативлар нигезендә башкарыла «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү», шулай ук «2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында»2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар кабинеты карары белән расланган.

Проект тәкъдиме

Халыкка социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектларда хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту өчен генераль план буенча 3 нче таблицада китерелгән кайбер объектларны урнаштыру күздә тотыла.

Таблица3

Объектның статусы	**Объектның атамасы**	**Төп характеристикалары**	**Урнашу урыны**	**Урнашуны нигезләү**
җирле әһәмияттәге җирлекләр	Авыл китапханәсе	проект егәрлеге-6615 данә.	Зур Күккүз авылы	халыкны тиешле объектлар белән тәэмин итүнең таләп ителгән дәрәҗәсенә ирешү; җирле үзидарә органнары инициативасы
	Спорт залы	проект егәрлеге-288 кв. м идән мәйданы	Зур Күккүз авылы	халыкны тиешле объектлар белән тәэмин итүнең таләп ителгән дәрәҗәсенә ирешү; җирле үзидарә органнары инициативасы
	Спорт залы	проект егәрлеге-288 кв. м идән мәйданы	Шонгаты авылы	
	Яссы корылма	проект куәте – 800 кв. м.	Зур Күккүз авылы	халыкны тиешле объектлар белән тәэмин итүнең таләп ителгән дәрәҗәсенә ирешү; җирле үзидарә органнары инициативасы
	Яссы корылма	проект куәте – 800 кв. м.	Шонгаты авылы	
	Яссы корылма	проект куәте – 162 кв. м.	Ясаклы-Барыш авылы	
	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Зур Күккүз авылы	сәүдә объектлары тарафыннан халыкка хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту; җирле үзидарә органнары инициативасы
	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Шонгаты авылы	
	Сәүдә предприятиесе	проект куәте-30 кв.м сәүдә.мәйданы	Ясаклы-Барыш авылы	

муниципаль районның җирле әһәмияттәге	Өстәмә белем бирү учреждениеләре	проект егәрлеге-50 урын	Зур Күккүз авылы	халыкның тиешле объектлар белән тәэмин ителешенең таләп ителгән дәрәҗәсенә ирешү; муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасы нигезләмәләрен гамәлгә ашыру
	Фельдшер-акушерлык пункты	проект егәрлеге- сменага 5 тапкыр бару	Ясаклы-Барыш авылы (хәзергесе нә алмаш)	халыкның тиешле объектлар белән тәэмин ителешенең таләп ителә торган дәрәҗәсенә ирешү; муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасы нигезләмәләрен тормышка ашыру; булган объектның физик тузуының югары дәрәҗәсе

Халыкның социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге төп объектлар белән тәэмин ителешенең гамәлдәге дәрәҗәсен анализлау нигезендә, шулай ук мондый объектларны төзү һәм реконструкцияләү буенча, шулай ук халыкны әлеге объектлар белән тәэмин итүнең норматив дәрәҗәсенә ирешү өчен кирәкле оештыру чаралары бүлеп бирелә. Күрсәтелгән чаралар 4 нче таблицада китерелгән.

Таблица 4

Объектларның тибы	Проект куәте		Чаралар
	әһәмияте	үлчәү берәмлеге	
Гомуми белем бирү учреждениеләре	5	урын	Зур Күккүз авылында гомуми белем бирү мәктәбе бинасын реконструкцияләү, проект куәтен 5 урынга арттыру

Искәрмә.

Әлеге чараларны тормышка ашыру финанслау булганда башкарылырга мөмкин

Авыл җирлеге халкының социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнешендәге төп объектлар белән тәэмин ителешенең планлаштырылган дәрәҗәсен бәяләү, мондый объектларны урнаштыру чараларын исәпкә алып, шулай ук тиешле дәрәҗәгә ирешү буенча тәкъдимнәрне исәпкә алып, 5 нче таблицада китерелгән.

Таблица 5

Объектларның тибы	Гамәлдәге һәм планлаштырылган объектларның суммар куәте		Чараларны гамәлгә ашыру нәтиҗәсендә тәэмин ителешнең йомгаклау дәрәҗәсе, %
	әһәмияте	үлчәү берәмлеге	
Гомуми белем бирү учреждениеләре	85	урын	102**

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре	40	урын	256 *
Өстәмә белем бирү учреждениеләре	70	урын	102**
Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	29	сменага бару	181 *
Клуб учреждениеләре	435	урын	164 *
Авыл китапханәләре	6615	данә	100
Спорт заллары	324	кв. м. идән	105**
Спорт (яссы) корылмалары	1762	кв. м	102**

* тәэмин ителеш күрсәткече, гамәлдәге объектларның куәте таләп ителгән куәттән исәп-хисап срогына артып китүгә бәйле рәвештә, 100% тан артык тәшкил итә

** тәэмин ителеш күрсәткече планлаштырыла торган объектларның типик проектларын куллануга бәйле рәвештә 100% тан артык тәшкил итә

Халыкның хезмәт күрсәтү объектлары белән тәэмин ителеш дәрәҗәсен билгеләү СП 42.13330.2011 тәкъдим ителә торган нормативлар нигезендә башкарыла «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү», шулай ук «2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында»2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар кабинеты карары белән расланган.

Торак фонды күләмен 6,91 мең кв. метрга арттыру планлаштырылганга күрә, даими халык санының якынча артуы 242 кеше булырга мөмкин (гаилә коэффициенты тигез итеп 3,5 кеше кабул ителгән).

Мөмкин булган халыкның социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектларына норматив ихтыяҗы турындагы мәгълүмат 6 нчы таблицада китерелгән.

Таблица 6

Объектларның тибы	**Тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәҗәсенең норматив күрсәткече ***	**Объектларның кирәкле куәте**	
		әһәмияте	**үлчәү берәмлеге**
Гомуми белем бирү учреждениеләре	1000 кешегә 180 урын (демография турында мәгълүмат булмаган очракта)	44	урын
Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре	1000 кешегә 180 урын (демография турында мәгълүмат булмаган очракта)	44	урын
Өстәмә белем бирү учреждениеләре	82 %мәктәп яшендәге балаларны колачлау	36	урын
Амбулатор-поликлиника учреждениеләре	1000 кешегә сменага 18,15 килү	4,39	сменага бару
Клуб учреждениеләре	1000 кешегә 300 урын	73	урын
Авыл китапханәләре	1000 кешегә 7,5 мең берәмлек саклау берәмлеге	1815	мең саклау берәмлек
	уку залында 6 урын 1000 кешегә исәпләнгән	1,45	уку залында урыннар

Спорт заллары	10000 кешегә 3500 кв. м идән мәйданы исәпләнгән	84,70	кв. м идән мәйданы
Спорт (яссы) корылмалары	10000 кешегә 19500 кв. м.	471,90	кв. м

*кагыйдәләр җыелмасының 42.13330.2011 пунктына ярашлы рәвештә билгеләнгән. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү», шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары, Татарстан Республикасын шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карары белән «2019 елга кадәр иҗтимагый инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән тәэмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәҗәсен билгеләү турында»

Сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларының куәтләрен арттыру мөмкинлеген ачыклау гамәлдәге норматив база әлеге объектларга булган ихтыяҗны объектив бәяләмәүгә бәйле рәвештә үткәрелми. Аларны урнаштыру ихтыяҗ барлыкка килгән саен билгеләнергә тиеш.

2.3. Сәнәгать предприятиеләре һәм объектлары

2.3.1. Сәнәгать җитештерүе объектлары

Хәзерге хәле

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә тәкъдим ителгән сәнәгать җитештерүе объектларына түбәндәге объектлар керә:

- Кече Күккүз авылыннан төньякка тимерчелек;

– Зур Күккүз авылыннан төньяк-көнбатышка эшләмәүче май заводы;

- Кече Күккүз авылыннан төньякка гамәлдән төшкән урман пычкысы.

Проект тәкъдиме

Сәнәгать җитештерүе объектларын генераль план белән урнаштыру тәкъдим ителми.

Сәнәгать җитештерүенең функциясез предприятиеләре биләгән территорияләр сәнәгать җитештерүен үстерү өчен резерв буларак карала.

2.3.2. Җитештерү сәнәгате предприятиеләре һәм объектлары

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә чыгару сәнәгате объектларына түбәндәгеләр керә:

- Шонгаты авылында руда булмаган төзелеш материаллары чыгару буенча эш алып барылмый торган карьер.

Проект тәкъдиме

Чыгару сәнәгате предприятиеләрен генераль план белән урнаштыру тәкъдим ителми.

Генераль план тарафыннан Шонгаты авылында руда булмаган төзелеш материаллары чыгару буенча эшләмәүче карьерны бетерү күздә тотыла.

2.4. Авыл хуҗалыгы, балыкчылык һәм балык үрчетү предприятиеләре һәм объектлары

2.4.1. Авыл хуҗалыгы, балыкчылык һәм балык үрчетү предприятиеләре

Хәзерге хәле

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә авыл хуҗалыгы, балыкчылык һәм Балык үрчетү буенча түбәндәге предприятиеләр тәкъдим ителде:

– Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба мөгезле эре терлек фермасы (егәрлеге: 600 баш);

- Кече Күккүз авылыннан төньякка таба мөгезле эре терлек фермасы (егәрлеге: 300 баш);

- Шонгаты авылыннан төньякка таба мөгезле эре терлек фермасы (егәрлеге: 200 баш);

- Ясаклы-Барыш авылыннан көньяк-көнбатышка таба мөгезле эре терлек фермасы (егәрлеге: 400 баш);

– Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка таба умарталык;

- Зур Күккүз авылыннан Төньяк-Көнбатышка таба гамәлдән төшкән дуңгыз фермасы.

Проект тәкъдиме

Җирле үзидарә органнары һәм җирлекнең җитештерү потенциалын арттыру өчен кызыксынган затларның ниятләре нигезендә, Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка балык хуҗалыгын урнаштыру планлаштырыла.

Объектны әйләнә-тирә мохит торышына урнаштыру өчен планлаштырыла торган тискәре йогынтыны киметү өчен локаль чистарту корылмалары төзү, әйләнә-тирә су белән тәэмин итү системасын оештыру, терлекчелек калдыкларын вакытлыча туплау урыннарын урнаштыру, якын-тирә территорияләрне максималь яшелләндерү максатка ярашлы.

Моннан тыш, әлеге объектны урнаштыру аеруча саклана торган табигый территория – региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле - «Уләмә елгасы» янында күздә тотыла. Шуңа бәйле рәвештә, объектны төзегәндә һәм эксплуатацияләгәндә аеруча саклана торган табигый территорияне саклау режимын сакларга кирәк.

Авыл хуҗалыгы җитештерүенең гамәлдә булмаган предприятиеләре биләгән территорияләр авыл хуҗалыгы җитештерүен үстерү өчен резерв буларак яисә авыл хуҗалыгына хезмәт күрсәтү функцияләре буларак карала.

2.4.2. Авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектлары

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектларына түбәндәгеләр керә:

– Зур Күккүз авылыннан көнбатышка ындыр табагы;

- Шонгаты авылында ындыр табагы;

- Кече Күккүз авылыннан төньякка таба ындыр табагы;

-Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба машина-трактор паркы;

- Шонгаты авылында машина-трактор паркы;

- авыл хуҗалыгы продукциясен саклау складлары, Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба;

- Ясаклы-Барыш авылыннан көньяк-көнбатышка таба авыл хуҗалыгы продукциясен саклау складлары;

- Зур Күккүз авылында авыл хуҗалыгы продукциясен саклау склады;

-Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба ягулык-майлау материаллары склады.

Проект тәкъдиме

Авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектларын генераль план белән урнаштыру тәкъдим ителми.

2.5. Склад объектлары

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә склад объектлары юк.

Проект тәкъдиме

Склад объектларын генераль план белән урнаштыру тәкъдим ителми.

2.6. Зиратлар, махсус билгеләнештәге объектлар

Хәзерге хәле

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендәге зиратлар турында мәгълүмат 7 нче таблицада җирле үзидарә органнары тарафыннан бирелгән мәгълүмат (хат) нигезендә китерелгән.

Таблица 7

Объект	Урнашу урыны	Фактлагы мәйданы, га	Җир участогының кемнеке булуы турында белешмәләр				Аңлатма
			кадастр номеры	Җир категориясе	рөхсәт ителгән файдалану төре	искәрмә	
Зират (гамәлдәге)	Зур Күккүз авылында	6,4345	16: 08: 040101:378	Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен	җир кишәрлекләре үзара салымга ия	кирәкле җир кишәрлегенең характеристикаларын үзгәртү таләп ителә *
			16: 08: 040101:105	Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен		җир кишәрлеге турындагы мәгълүматларны юкка чыгару таләп ителә
Зират (гамәлдәге)	Кече Күккүз авылында	2,4752	16: 08: 040201:116	Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен	җир кишәрлекләре үзара салымга ия	кирәкле җир кишәрлегенең характеристикаларын үзгәртү таләп ителә *
			16: 08: 040201:283	Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен		җир кишәрлеге турындагы мәгълүматларны юкка чыгару таләп ителә

Зират (гамәлдәге)	Шонгут авылының көньяк өлешендә	1,1319	16: 08: 040401:348	Торак пункт җирләре	зират	җир кишәрлекләре үзара салымга ия	кирәкле җир кишәрлегенең характеристикаларын үзгәртү таләп ителә *
			16: 08: 040401:79	Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен		җир кишәрлеге турындагы мәгълүматларны юкка чыгару таләп ителә
Зират (гамәлдәге)	Шонгаты авылының көньяк-көнбатыш өлешендә	0,3944	16: 08: 040401:347	Торак пункт җирләре	зират	җир кишәрлекләре үзара салымга ия	кирәкле җир кишәрлегенең характеристикаларын үзгәртү таләп ителә *
			16: 08: 040401:67	Торак пункт җирләре	зират		җир кишәрлеге турындагы мәгълүматларны юкка чыгару таләп ителә
Зират (гамәлдәге)	көньякка Ясаклы-Барыш авылыннан	3,1880	16: 08: 040301:263	Торак пункт җирләре	зират	–	зират өчен җир кишәрлеген формалаштыру, кирәкле характеристикалары булган җир кишәрлекләренең чикләрен үзгәртү таләп ителә.
			16: 08: 040602:70	Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр	Авыл хуҗалыгы җитештерүе өчен	–	
			16: 08: 040601:18	Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр	Авыл хуҗалыгы җитештерүе өчен	–	
			16: 08: 040601:4	Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр	Авыл хуҗалыгы җитештерүе өчен	объект җир кишәрлегенең бер өлешендә урнашкан	

			16: 08: 040601:9	Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр	Авыл хуҗалыгы җитештерүе өчен	объект җир кишәрлегенең бер өлешендә урнашкан	
Зират (ябык)	Ясаклы-Барыш авылыннан төньяк-көнбатышка таба	0,9215	16: 08: 040603:47	Авыл хуҗалыгы билгеләнешендәге җирләр	Авыл хуҗалыгы җитештерүе өчен	объект җир кишәрлегенең бер өлешендә урнашкан	зират өчен кирәкле характеристикалары булган җир кишәрлеген формалаштыру, җир кишәрлегенең чикләрен үзгәртү таләп ителә.

* җир кишәрлегенең кирәкле характеристикалары булып торалар:

җир категориясе – «сәнәгать, энергетика, транспорт, элемтә, радиотапшырулар, телевидение, информатика җирләре, космик эшчәнлекне тәэмин итү өчен җирләр, оборона, куркынычсызлык җирләре һәм башка махсус билгеләнештәге җирләр.»;

рөхсәт ителгән куллану төре- «Ритуаль эшчәнлек» (Россия Икътисадый үсеш министрлыгының «Җир кишәрлекләреннән рөхсәт ителгән файдалану төрләре классификаторын раслау турында» 2014 елның 01 сентябрендәге 540 номерлы боерыгы белән расланган җир кишәрлекләреннән файдалануның рөхсәт ителгән төрләре классификаторы нигезендә 12.1 коды (Россия Икътисадый үсеш министрлыгының 2019 елның 04 февралендәге 44 номерлы Приказы редакциясендә))

Җирлек территориясендә тәкъдим ителгән махсус билгеләнештәге объектларга карата башка объектлар да керә:

– Зур Күккүз авылыннан көньяк-көнбатышка ике биотермик чокыр;
- Кече Күккүз авылыннан төньяк-көнчыгышка таба биотермик чокыр;
– Шонгаты авылыннан төньякка биотермик чокыр;
- Ясаклы-Барыш авылыннан төньяк-көнбатышка таба биотермик чокыр.

Проект тәкъдиме

Генераль план нигезендә махсус билгеләнгән объектларны урнаштыру тәкъдим ителми.

2.7. Ял һәм туризм объектлары

Хәзерге хәле

Җирлектә ял һәм туризм объектлары тәкъдим ителмәгән.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә туристлык-рекреацион функцияне үстерү генераль план белән тәкъдим ителми.

2.8. Транспорт инфраструктурасы

2.8.1. Автомобиль транспорты

Хәзерге хәле

Җирлекнең урам-юл челтәренең төп элементлары турында мәгълүмат, аларның характеристикалары 8 нче таблицада китерелгән.

Таблица 8

Объектның статусы	Объектның атамасы	Төп характеристикалары	Җирлек чикләрендәге озынлыгы, м
федераль әһәмияттәге	Р-241 «Казан - Буа – Ульяновск " транзит автомобиль юлы»	категория: II; йөгертмә: асфальтобетон	12561
региональ әһәмияттәге	«Казан – Ульяновск» - Иске Барыш - Кама Тамагы транзит автомобиль юлы»	категория: IV; йөгертмә: асфальтобетон	7018
	«Казан – Ульяновск» - Иске Барыш - Кама Тамагы» - Әлмәндәр - Кече Болгаер транзит автомобиль юлы»	категория: IV; йөгертмә: асфальтобетон	1366
	«Казан-Ульяновск-Зур Күккүз» автомобиль юлы	категория: IV; йөгертмә: асфальтобетон	1548
	«Казан – Ульяновск» -« Иске Барыш - Кама Тамагы» - Ясаклы-Барыш автомобиль юлы»	категория: IV; йөгертмә: асфальтобетон	1121
	Кече Күккүз авылына керү «автомобиль юлы»	категория: IV; йөгертмә: асфальтобетон	1487
	«Казан-Ульяновск» автомобиль юлы-Шонгаты»	йөгертмә: капланмаган	620
	Зур Күккүз авылына керү «автомобиль юлы»	йөгертмә: вак таш	1517
муниципаль районның җирле әһәмияттәге	каты өслекле башка автомобиль юллары	йөгертмә: асфальтобетон	222
җирле әһәмияттәге җирлекләр	торак урамнар, торак пунктлар территориясендә юллар	–	19455

Җирлек территориясендә шулай ук башка автомобиль транспорты объектлары да бар:

– Шонгаты авылыннан көнчыгышка автомобильләргә ягулык салу станциясе.

Янгын сүндерү транспортының барлык биналарга һәм корылмаларга баруы тәэмин ителгән.

Зур Күккүз, Кече Күккүз һәм Ясаклы-Барыш авылларының торак пунктлары каты өслекле автомобиль юллары белән тәэмин ителгән, Шонгаты авылына каты өслекле керү юлы юк.

Проект тәкъдиме

Генераль планда автомобиль транспортын үстерү күздә тотыла.

Урам-юл челтәре элементлары, аларның төп характеристикалары һәм урнашуны нигезләү 9 нчы таблицада тәкъдим ителгән.

Таблица9

Объектның статусы	**Объектның атамасы**	**Төп характеристикалары**	**Җирлек чикләрендәге озынлыгы, м**	**Объектны урнаштыруны нигезләү**
төбәк әһәмиятендәге автомобиль юллары	«Казан-Ульяновск-Шонгаты» автомобиль юлы *	катлам-асфальтобетон; категория-IV	620	торак пунктны каты өслекле юл белән тәэмин итү; муниципаль районның территориаль планлаштыру схемасы нигезләмәләрен гамәлгә ашыру

* чараны тормышка ашыру өчен Татарстан Республикасының территориаль планлаштыру схемасына үзгәрешләр кертергә кирәк

Автомобиль транспортының башка объектларын урнаштыру планлаштырылмый.

2.8.2. Тимер юл транспорты

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә тимер юл транспорты күрсәтелмәгән.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә тимер юл транспортын үстерү күздә тотылмый.

2.8.3. Су транспорты

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә су транспорты күрсәтелмәгән.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә су транспортын үстерү күздә тотылмый.

2.8.4. Һава транспорты

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә һава транспорты күрсәтелмәгән.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә һава транспорты үсеше күздә тотылмый.

2.8.5. Торбаүткәргеч транспорт

Хәзерге хәле

Торбаүткәргеч транспорт турында мәгълүмат «инженерлык инфраструктурасы һәм коммуналь хезмәт күрсәтүнең» 2.9 бүлегендәге «Магистраль инженерлык коммуникацияләре» пунктында бирелгән.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә торбаүткәргеч транспортны үстерү күздә тотылмый.

2.9. Инженерлык инфраструктурасы һәм коммуналь хезмәт күрсәтү

2.9.1. Магистраль инженерлык коммуникацияләре

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә түбәндәге магистраль инженерлык коммуникацияләре тәкъдим ителгән:

- магистраль торбаүткәргечләр (нефть үткәргеч);

– 6-10 кВ көчәнешле һава электр линияләре;

– элемтә линияләре.

Проект тәкъдиме

Авыл җирлеге территориясендә магистраль инженерлык коммуникацияләрен урнаштыру планлаштырылмый.

2.9.2. Электр белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Торак пунктларны һәм җитештерү объектларын электр белән тәэмин итү 0,4 кВ көчәнешле һава электр линияләре белән гамәлгә ашырыла. Электр көчәнешен киметү һәм бүлү 6-10/0,4 кВ электр подстанцияләре белән тәэмин ителә.

Биналарның һәм корылмаларның электр энергиясе белән тәэмин ителеше 100% тәшкил итә.

Проект тәкъдиме

Торак фонды күләмен 6,91 мең кв. м. торакка арттыру һәм даими халык санының якынча 242 кешегә артуы аркасында, эреләндерелгән исәп буенча, елына 229900кВт ч с. га тигез.

Мөмкин булган торак төзелеше өчен бүлеп бирелә торган территорияләрдә һава электр тапшыру линияләренең таләп ителгән суммар озынлыгы 1,73 км тәшкил итә.

Электр белән тәэмин итүнең өстәмә чыганакларын урнаштыру, электр куллану күрсәткеченең артуына бәйле рәвештә, гамәлдәге электр белән тәэмин итү чыганакларының резерв егәрлекләре җитәрлек булу сәбәпле, таләп ителми.

2.9.3. Газ белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Үзәкләштерелгән газ белән тәэмин итү авыл җирлегенең барлык торак пунктларында да күрсәтелә, торак һәм җәмәгать биналарының газ белән тәэмин ителеш дәрәҗәсе 100% тәшкил итә.

Проект тәкъдиме

Торак фонды күләмен 6,91 мең кв. м. торакка арттыру һәм даими халык санының якынча 242 кешегә артуы аркасында, эреләндерелгән исәп буенча, елына 53240 куб. м. га тигез.

Мөмкин булган торак төзелеше өчен бүлеп бирелә торган территорияләрдә газ бүлү челтәрләренең якынча суммар озынлыгы 3,46 км тәшкил итә.

Газ белән тәэмин итүнең өстәмә чыганакларын урнаштыру, газ куллану күрсәткеченең артуына бәйле рәвештә, гамәлдәге газ белән тәэмин итү чыганакларының резерв куәтләренә бәйле рәвештә таләп ителми.

2.9.4. Су белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Авыл җирлеге территориясендә су белән тәэмин итү җир асты чыганакларыннан – скважина су алу җайланмаларыннан һәм капитацияләнгән чишмәләрдән башкарыла.

Үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү барлык торак пунктларда да күрсәтелә. Торак һәм иҗтимагый биналарны су белән тәэмин итү 100% тәшкил итә.

Җирлекнең эчәр су белән үзәкләштерелгән тәэмин итү чыганагы булып тора:

- Зур Күккүз авылының көньяк-көнчыгыш өлешендә су алу скважинасы (егәрлеге: сәгатенә 25 куб. м.);
- Зур Күккүз авылыннан төньякка каптажланган чишмә (егәрлек турында мәгълүматлар юк);
- Зур Күккүз авылыннан төньяк-көнбатышка каптажланган чишмә (егәрлек турында мәгълүматлар юк);
- Кече Күккүз авылының көнчыгышына таба каптажланган чишмә (егәрлек турында мәгълүматлар юк);
- Шонгаты авылыннан көнчыгышка таба каптажланган чишмә (егәрлек турында мәгълүматлар юк);
- Ясаклы-Барыш авылыннан төньякка ике каптажланган чишмә (егәрлек турында мәгълүматлар юк).

Әлеге объектларның урнашу урыны һәм характеристикасы Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы материаллары һәм җирле үзидарә органнары белешмәләре нигезендә күрсәтелгән.

Җир асты суларының сыйфаты тулаем алганда СанПиН 2.1.4.1074-01 таләпләренә туры килә. «Эчә торган су.Су белән тәэмин итү үзәкләштерелгән системаларының су сыйфатына гигиена таләпләре. сыйфат контроле».

Җир асты байлыкларыннан файдалану хокукына лицензия юк.

31.13330.2012 кагыйдәләр пункты нигезендә.«Су белән тәэмин итү. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар. СНиП 2.04.02-84 актуальләштерелгән редакциясе» авыл җирлеге халкы өчен хуҗалык-эчәр кирәк-яракларын куллану елына 64,39 мең куб. м тәшкил итә.

Проект тәкъдиме

Торак фонды күләмен 6,91 мең кв. м торакка арттыру һәм даими халык санының якынча 242 кешегә артуы аркасында, эреләндерелгән исәп буенча, елына 17,67 мең куб. м. тәшкил иткән су куллану күрсәткечен арттыру күздә тотыла.

Мөмкин булган торак төзелеше өчен бүлеп бирелә торган территорияләрдә сүүткәргеч челтәрләрнең якынча суммар озынлыгы 1,73 км тәшкил итә.

Су белән тәэмин итүнең гамәлдәге чыганакларының резерв куәтләренә бәйле рәвештә, су белән тәэмин итүнең хуҗалык-эчә торган ихтыяҗларга тәүлеклек (бер ел эчендә) уртача куллану күрсәткече артуга бәйле рәвештә, өстәмә чыганакларны урнаштыру таләп ителми.

2.9.5. Су бүлү

Хәзерге хәле

Җирлектә үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы юк. Ташландык суларны чистарту буенча индивидуаль станцияләр яки калдыкларның сыешлы тупланмалары ярдәмендә башкарыла.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә шәһәр төзелеше эшчәнлеген башкарганда торак пунктлар территорияләрен, үсеш алганнан соң, үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасы белән этаплап тәэмин итү мөмкинлеген күздә тотарга тәкъдим ителә. Үзәкләштерелгән ташландык суларны агызу системасын формалаштыру буенча планлы чаралар территорияне планлаштыру буенча документацияне әзерләү стадиясендә билгеләнергә тиеш.

2.9.6. Җылылык белән тәэмин итү

Хәзерге хәле

Җирлектә үзәкләштерелгән җылылык юк. Биналарны җылыту төрле ягулык төрләрендә эшләүче индивидуаль җылыту системалары ярдәмендә башкарыла.

Проект тәкъдиме

Үзәкләштерелгән җылылык белән тәэмин итү системасын үстерү күздә тотылмый.

2.9.7. Элемтә

Хәзерге хәле

Телефон һәм кәрәзле элемтә, эфирлы һәм цифрлы тапшырулар, Интернетка керү мөмкинлеге бирелгән.

Җирлек территориясендә антенна-мачта корылмаларына һәм башка элемтә объектларына түбәндәгеләр керә:

- Шонгаты авылыннан төньяк-көнчыгышка таба ике кәрәзле элемтә база станциясе;
- Шонгаты авылында кәрәзле элемтә каланчасы;
- Кече Күккүз авылында кәрәзле элемтә каланчасы.

Проект тәкъдиме

Җирлек территориясендә элемтә объектларын урнаштыру генераль план белән каралмаган.

2.9.8. Коммуналь калдыкларны чыгаруны оештыру

Хәзерге хәле

Җирлектә каты коммуналь калдыкларны җыюның якынча норматив күләме-елына 970 куб. м, сыек коммуналь калдыклар-елына 1764 куб. м. тәшкил итә. Каты һәм сыек коммуналь калдыкларның факттагы күләме турында белешмәләр юк.

Каты коммуналь калдыкларны чыгару оешкан төстә шәһәр тибындагы Апас поселогы полигонына башкарыла. Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә каты коммуналь калдыкларны күмү урыннары юк.

Проект тәкъдиме

Калдыклар белән, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схема нигезләмәләре буенча, калдыкларны чыгару ш.т.п Апас полигонына оештырылырга тиеш.

2.9.9. Янгын куркынычсызлыгы

Хәзерге хәле

Җирлек территориясендә 5 нче дәрәҗә янгын куркынычы булган торак йортларның шактый саны урнашкан (СНиП 21-01-97 «биналарның һәм корылмаларның янгын куркынычсызлыгы нигезендә»).

Якындагы янгын часте Әлмәндәр авыл җирлегендә урнашкан. Зур Күккүз авыл җирлегенең административ үзәгеннән янгын частенә кадәр урам-юл челтәре буенча 10 чакрымга якын ара (янгын сүндерү автомобиле килү вакыты – 10 минут тирәсе).

Торак пункт территорияләрендә янгын гидрантлары яки су алу корылмалары янгынга каршы максатлар өчен су алу җайланмалары белән җиһазландырылган.

2009 елның 8.13130 кагыйдәләр пункты нигезендә. «Янгынга каршы саклау системалары. Янгынга каршы тышкы су белән тәэмин итү чыганаклары. Янгын куркынычсызлыгы таләпләре» җирлектә тышкы янгын сүндерүгә норматив чыгымнар 5 л/с тәшкил итә.

Проект тәкъдиме

Авыл җирлеге территориясендә янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү объектларын генераль план белән урнаштыру күздә тотылмый.

3. ТОРАК ПУНКТЛАР ЧИКЛӘРЕ

Зур Күккүз авыл җирлегенең расланган генераль планы булмау сәбәпле, торак пунктларның элек билгеләнгән чикләре юк. Әлеге проект нигезләмәләрен тормышка ашыру максатыннан җирлек составына керүче торак пунктларның чикләрен билгеләү таләп ителә.

Торак пунктлар территорияләренең гамәлдәге чикләре һәм торак пунктларның планлаштырылган чикләре әлеге проектның график материаллары составында торак пунктлар чикләре картасында чагылыш тапкан.

Торак пунктларның чикләре алар турында мәгълүматларны күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрына кертү максатында әлеге генераль план белән билгеләнә.

3.1. Торак пунктларның территорияләре чикләрен үзгәртүне нигезләү

Әлеге проект нигезләмәләрен тормышка ашыру өчен Кече Күккүз, Шонгаты һәм Ясаклы-Барыш авыллары территорияләренең чикләрен үзгәртү таләп ителә. Зур Күккүз авылы территориясенең чикләрен үзгәртү күздә тотылмый.

Торак пунктларның территорияләре чикләрен үзгәртү күздә тотылган территорияләр участоклары, шулай ук аларны үзгәртүне нигезләү 10 нчы таблицада һәм график материаллар составында торак пунктлар чикләре картасында күрсәтелгән.

Таблица 10

<table>
<tr><th>Торак пункт</th><th>кишәрлекнең картадагы №</th><th>Мәйданы, га</th><th>Торак пункт территориясе чиген үзгәртүне нигезләү</th></tr>
<tr><td rowspan="7">Кече Күккүз авылы</td><td>1</td><td>-0,494</td><td rowspan="7">Торак пункты территориясе чикләрен табигый объектлар чикләренә туры китерү</td></tr>
<tr><td>2</td><td>-0,475</td></tr>
<tr><td>3</td><td>-0,449</td></tr>
<tr><td>4</td><td>-0,414</td></tr>
<tr><td>5</td><td>-0,294</td></tr>
<tr><td>6</td><td>-0,168</td></tr>
<tr><td>7</td><td>-0,078</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Шонгаты авылы</td><td>8</td><td>-2,775</td><td>Зират территориясе чигеннән чыгарма</td></tr>
<tr><td>9</td><td>-0,646</td><td>Торак пункты территориясе чикләрен табигый объектлар чикләренә туры китерү</td></tr>
<tr><td>10</td><td>-0,506</td><td>Зират территориясе чигеннән чыгарма</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Ясаклы-Барыш авылы</td><td>11</td><td>-3,154</td><td>Зират территориясе чигеннән чыгарма; торак пункты территориясе чикләрен табигый объектлар чикләренә туры китерү</td></tr>
<tr><td>12</td><td>-0,111</td><td rowspan="3">Торак пункты территориясе чикләрен табигый объектлар чикләренә туры китерү</td></tr>
<tr><td>13</td><td>-0,059</td></tr>
<tr><td>14</td><td>-0,057</td></tr>
</table>

Шонгаты авылының көнбатыш өлешендәге (Степановка ур.) йорт яны участогы белән фактта булган торак йортка карата әлеге генераль план проекты белән әлеге йорт яны участогының бер өлешен Шонгаты авылы чикләренә кертү күздә тотылмый. Әлеге территорияне торак пункт чикләренә кертү буенча чара юклыгын нигезләү булып түбәндәге фактлар тора::

– җирле үзидарә органнары мәгълүматларына караганда, бина, нинди дә булса рөхсәт документларын рәсмиләштермичә, үз белдеге белән төзелгән (мәгълүмат Зур Күккүз авыл җирлеге башкарма комитеты җитәкчесенең хаты белән расланган);

- күрсәтелгән торак йортның йорт яны участогы белән биләгән территориягә карата формалаштырылган җир участогы юк (объект торак төзелешен урнаштыру өчен

билгеләнмәгән башка җир участогы өлешендә урнашкан), нинди дә булса җир төзелеше эшләрен үткәрү нияте юк.

3.2. Торак пунктлар территорияләре чикләреннән чыгарыла торган торак пунктлар территорияләре чикләренә кертелә торган җир кишәрлекләре исемлеге

Торак пунктлар территорияләре чикләреннән чыгарыла торган торак пунктлар территорияләре чикләренә кертелә торган җир кишәрлекләре исемлегендә торак пунктлар территорияләре чикләрен үзгәртү участоклары чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләре турында белешмәләр бар.

Күрсәтелгән исемлектә шулай ук торак пунктлар территорияләре чикләренә кертелә яисә күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында мәгълүматлар булмаган торак пунктлар территорияләре чикләреннән төшереп калдырыла торган территорияләр турында мәгълүмат бар. Әлеге территорияләр чикләрендә урнашкан кадастр кварталларының бер өлеше буларак күрсәтелгән.

Таблица 11

№ т/б	Җир кишәрлегенең, кадастр кварталының кадастр номеры	Урнашкан урыны	Җир категориясе	Рөхсәт ителгән куллану төре	Чикләргә кертелә торган яисә чикләрдән чыгарыла торган мәйдан, кв. м	Планлаштырылган җир категориясе	Планлаштырылган рөхсәт ителгән куллану торе
КЕЧЕ КҮККҮЗ АВЫЛЫ							
Торак пункт территориясе чигенә кертелә торган җир кишәрлекләре							
тәкъдим ителмәгән							
Торак пункт территориясе чикләреннән чыгарыла торган җир кишәрлекләре							
тәкъдим ителмәгән							
Торак пункт чикләренә керми торган күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында мәгълүматлар булмаган территорияләр							
1	16: 08: 040201	-	-	-	23721	-	-
ШОНГАТЫ АВЫЛЫ							
Торак пункт чикләренә кертелгән җир кишәрлекләре							
тәкъдим ителмәгән							
Торак пункт чикләреннән чыгарыла торган җир кишәрлекләре							
1	16:08: 040401:347	Татарстан Республикасы, Апас муниципаль районы, Зур Күккүз авыл җирлеге, Шонгаты авыл җирленге, Алатыр ур.	Торак пункт җирләре	Торак пунктлар өчен хас булган башка төрдә куллану өчен	3944**	Сәнәгать җирләре һ. б.	Ритуаль эшчәнлек (код 12.1)

2	16:08: 040401:348	Татарстан Республикасы, Апас муниципаль районы, Зур Күккүз авыл җирлеге, Шонгаты авыл җирленге, Алатыр ур.	Торак пункт җирләре	Торак пунктлар өчен хас булган башка төрдә куллану өчен	11319**	Сәнәгать җирләре һ. б.	Ритуаль эшчәнлек (код 12.1)
3	16: 08: 040401:67		Торак пункт җирләре	Торак пунктлар өчен хас булган башка төрдә куллану өчен	3951**	Сәнәгать җирләре һ. б.	Ритуаль эшчәнлек (код 12.1)
4	16:08: 040401:79		Торак пункт җирләре	Зиратларны урнаштыру өчен	10422**	Сәнәгать җирләре һ. б.	Ритуаль эшчәнлек (код 12.1)
Торак пункт чикләренә керми торган күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында мәгълүматлар булмаган территорияләр							
5	16: 08: 040401	-	-	-	23890	-	-
6	16: 08: 040701	-	-	-	44	-	-
ЯСАКЛЫ-БАРЫШ АВЫЛЫ							
Торак пункт чикләренә кертелгән җир кишәрлекләре							
тәкъдим ителмәгән							
Торак пункт чикләреннән чыгарыла торган җир кишәрлекләре							
1	16:08: 040301:263	Татарстан Республикасы, Апас муниципаль районы, Зур Күккүз авыл җирлеге, Ясаклы-барыш авылы	Торак пункт җирләре	Торак пунктлар өчен хас булган башка төрдә куллану өчен	8741	Сәнәгать җирләре һ. б.	Ритуаль эшчәнлек (код 12.1)
Торак пункт чикләренә керми торган күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында мәгълүматлар булмаган территорияләр							
2	16: 08: 040301	-	-	-	24703		
3	16: 08: 040602	-	-	-	364		

* Россия Икътисадый үсеш министрлыгының 01.09.2014 ел, № 540 боерыгы белән расланган «җир кишәрлекләреннән файдалану төрләре классификаторын раслау турында» (04.02.2009 ел, № 44 Россия Федерациясе Икътисадый үсеш министрлыгының

Боерыгы редакциясендә) рөхсәт ителгән җир кишәрлекләреннән файдалану төрләре классификаторы нигезендә;

** Күрсәтелгән җир кишәрлекләре мәйданнары торак пункт территориясе чигеннән төшереп калдырыла торган территорияләрне билгеләгәндә әлеге җир кишәрлекләре бер территориядә урнашуга бәйле рәвештә катнашмый.

3.3. Торак пунктлар территорияләре чикләреннән читтә урнашкан һәм торак пунктлар чикләренә кертелергә тәкъдим ителмәгән «торак пунктлар җирләре» категориясендәге җир кишәрлекләре

Җирлек территориясендә «торак пунктлар җирләре» категориясендәге җир кишәрлекләре бар, аларны торак пунктлар чикләренә кертү әлеге проект белән планлаштырылмый. Әлеге җир кишәрлекләренә карата җирләрнең категориясен үзгәртү таләп ителә.

Күрсәтелгән җир кишәрлекләре турында мәгълүмат, шулай ук аларны торак пунктлар чикләренә кертү зарурлыгын нигезләү һәм җирләрнең күз алдында тотыла торган категориясе 12 нче таблицада китерелгән.

Таблица 12

3! № п/п	Кадастр номеры	Урнашкан урыны	Җир категори ясе	Рөхсәт ителгән куллану төре	Мәйдан ы, кв. м.	Җирнең күз алдында тотыла торган категори ясе	Торак пункт чигенә кертү кирәклегенең булмавын нигезләү
1	16: 08: 040502: 107	Татарстан Республика сы, Апас муниципал ь районы, Зур Күккүз авыл җирлеге	Торак пункт җирләре		1	Сәнәгать җирләре һ. б.	Җир кишәрлеге характеристикалар ында реестр хатасы

4. МӘДӘНИ МИРАС ОБЪЕКТЛАРЫ

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә урнашкан мәдәни мирас объектлары, ачыкланган мәдәни мирас объектлары,мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия булган объектлар турындагы мәгълүмат 13 нче таблицада китерелде.

Таблица 13

Объектның статусы	**Объектның атамасы**	**Урнашкан урыны**	**Оештыру-боеру документы**
региональ әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары	Күккүз стоянкасы	Зур Күккүз авыл җирлеге *	Татар АССР территориясендә урнашкан мәдәният һәйкәлләрен торгызу, саклау, реставрацияләү һәм популярлаштыру буенча чаралар турында «1959 елның, 30 октябреннән, 591 нче карары»
	Зур Күккүз авылы	Зур Күккүз авыл җирлеге *	
	Шонгаты Шәһәре	Зур Күккүз авыл җирлеге *	
ачыкланган мәдәни мирас объектлары	Земство хастаханәсе бинасы, 1879 ел.	Шонгаты авылы	–

* объектның урыны билгеләнмәгән, шуңа бәйле рәвештә проектның график материалларында объект чагылдырылмаган

Мәгълүмат Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгы тарафыннан 2015 елның 22 июлендә бирелгән мәдәни мирас объектлары, ачыкланган мәдәни мирас объектлары һәм мәдәни мирас объектлары билгеләренә ия булган объектлар,исемлекләре нигезендә тапшырылган.

5. АЕРУЧА САКЛАНА ТОРГАН ТАБИГЫЙ ТЕРРИТОРИЯЛӘР

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә түбәндәге аеруча саклаулы табигать территорияләре тәкъдим ителгән:

- «Зөя елгасы» региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле
махсус сакланылучы табигать территорияләренә ТАССР Министрлар Советының 1978 елның 10 гыйнварындагы 25 номерлы карары һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2005 елның 29 декабрендәге 644 номерлы карары белән кертелгән; билгеләнгән чикләр турындагы белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында күрсәтелгән;
- «Уләмә елгасы» региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле
махсус сакланылучы табигать территорияләренә ТАССР Министрлар Советының 1978 елның 10 гыйнварындагы 25 номерлы карары һәм Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2005 елның 29 декабрендәге 644 номерлы карары белән кертелгән; билгеләнгән чикләр турындагы белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында курсәтелгән;
- «Зөя Старицасы» региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле
аерым саклана торган табигый территорияләргә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 22.04.2014 ел, № 266 карары белән кертелгән; билгеләнгән чикләр турындагы белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында урнашкан;
- региональ әһәмияттәге табигать һәйкәле «Петров почмагы»
аерым саклана торган табигый территорияләргә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 22.04.2014 елда, № 266 карары белән кертелгән; билгеләнгән чикләр турындагы белешмәләр күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында урнашкан.

6. ТЕРРИТОРИЯДӘН ФАЙДАЛАНУНЫҢ МАХСУС ШАРТЛАРЫ БУЛГАН ЗОНАЛАР

Хәзерге хәле

Җирлек территориясе өчен хас территорияләрдән файдалануның махсус шартлары булган зоналар турындагы белешмәләр 14 нче таблицада бирелгән.

Таблица 14

Зона исеме	Чыганакның исеме	Зона күләме, м	Зонаның күләмен һәм режимын билгели торган норматив документ
предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-саклау зонасы	биотермик чокырлар	1000	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 «предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-саклау зоналары һәм санитар классификациясе»
	мөгезле эре терлек фермалары (100-1200 баш)	300	
	машина-трактор парклары	300	
	ындыр табаклары	100	
	тимерчелек	100	
	автомобиль заправка станцияләре	100	
	авыл хуҗалыгы продукциясен саклау складлары	50	
	зиратлар	50	
өске су объектларының су саклау зонасы	Зөя елгасы Үләмә елгасы	200	Россия Федерациясе Су кодексы
	Бия елгасы Коры Үләмә елгасы Меминка елгасы	100	
	башка җир өсте су объектлары	50	
җир өсте су объектларының яр буе саклау полосасы	өске су объектлары	50	
магистраль торба үткәргечләрнең сак зонасы	магистраль торбаүткәргечләр	25	Россия Дәүләт шәһәр техник күзәтчелек идарәсенең 1992 елның 22 апрелендәге 9 номерлы карары белән һәм Россиянең ягулык һәм энергетика министрлыгы тарафыннан расланган магистраль торбаүткәргечләрне саклау кагыйдәләре.
электр челтәре хуҗалыгы объектларының саклау зонасы	ВЛ 6-10 кВ	10	«Электр челтәре хуҗалыгы объектларының саклау зоналарын билгеләү һәм мондый зоналар чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләреннән файдалануның махсус шартларын билгеләү тәртибе турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2009 елның 24 февралендәге 160 номерлы карары
	ВЛ 0,4 кВ	2	

элемтә линияләренең һәм корылмаларының саклык зонасы	элемтә линияләре	2	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 09.06.1995 ел, № 578 карары белән расланган элемтә линияләрен һәм корылмаларын саклау кагыйдәләре.
бүлгеч газүткәргечләрнең саклык зонасы	бүлгеч газүткәргечләр	2	Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 20.11.2000 елның 878 номерлы карары белән расланган газ бүлү челтәрләрен саклау кагыйдәләре.
Су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зонасының I поясы	су алу скважиналар һәм капитацияләнгән чишмәләр	30	СанПиН 2.1.4.1110-02 «Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы сүүткәргечләрне санитар саклау зоналары»
Су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зонасының III поясы		–	СанПиН 2.1.4.1110-02 «Су белән тәэмин итү чыганакларын һәм эчәргә яраклы сүүткәргечләрне санитар саклау зоналары»
аеруча саклана торган табигый территория	«Зөя елгасы» табигать һәйкәле **	–	«Аеруча саклана торган табигый территорияләр турында» 14.13.1995 елның, № 33- Федераль законы
	«Уләмә елгасы» табигать һәйкәле**	–	
	«Зөя старицасы» табигать һәйкәле **	–	
	«Петров» почмагы табигать һәйкәле **	–	
автомобиль юлларының юл буе полосалары	III-IV категорияле автомобиль юллары	50	«Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2007 елның 8 ноябрендәге 257 номерлы Федераль законы

**табигать һәйкәлләре урнашкан территорияләрдә хуҗалык эшчәнлеген чикләү гамәлдә, аерым алганда, аларның сакланышын бозуга китерә торган һәртөрле эшчәнлек тыела.

Табигать һәйкәлләрен куллану түбәндәге максатларда рөхсәт ителә:

– фәнни (әйләнә-тирә табигый тирәлекнең торышына мониторинг, табигый экосистемаларның һәм аларның компонентларының эшләвен һәм үсешен өйрәнү һ. б.);

– экологик белем (уку-укыту экскурсияләре үткәрү, экологик белем бирү сукмакларын оештыру һәм төзекләндерү, видеофильмнар төшерү, слайдлар, буклетлар чыгару максатыннан фотога төшерү һ. б. лар.);

- рекреацион (транзит йөрүләр);

– табигатьне саклау (тере организмнарның генофондын саклау, сирәк һәм юкка чыга торган үсемлекләрнең һәм хайваннарның яшәү шартларын тәэмин итү һ. б.);

- әлеге табигый объектларны һәм табигать һәйкәлләре комплексларын игълан итү бурычларына һәм аларга карата билгеләнгән саклау режимына каршы килмәгән башка, шул исәптән җитештерү, максатлары.

Җирлектәге территорияләрне аерым шартлы файдалану зоналары әлеге проектның график материаллары составында җирлек территориясен махсус шартлары булган зоналар чикләре картасында (хәзерге нигезләмә) күрсәтелгән.

Проект тәкъдиме

Кайбер объектларны урнаштыру планлаштырыла торганга күрә, территорияне файдалануның аерым шартлары булган зоналар чикләрен билгеләү таләп ителә, алар турында мәгълүмат 15 нче таблицада китерелгән.

Таблица 15

Зона исеме	**Чыганакның исеме**	**Зона күләме, м**	**Зонаның күләмен һәм режимын билгели торган норматив документ**
Санитар-яклау зонасы	Балык хуҗалыгы	50	СанПиН 2.2.1/2.1.1.1200-03 «предприятиеләрнең, корылмаларның һәм башка объектларның санитар-саклау зоналары һәм санитар классификациясе»
Автомобиль юлының юл буе полосасы	IV категорияле автомобиль юлы	50	«Россия Федерациясендә автомобиль юллары һәм юл эшчәнлеге турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2007 елның 8 ноябрендәге 257 номерлы Федераль законы

Территорияне файдалануның махсус шартлары булган зоналарның күләме һәм конфигурациясе әлеге зоналар проектларын эшләү белән бәйле рәвештә төгәлләштерелергә мөмкин.

7. ТАБИГАТЬ ШАРТЛАРЫ ҺӘМ ЭКОЛОГИК ХӘЛЕ

7.1.Табигать шартлары һәм ресурслары

7.1.1. Рельеф

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе елга үзәннәре, балкалар һәм чокырлар белән бүленгән тигезлектән гыйбарәт.

Рельефның абсолют биеклеге 58 м дан 169 м га кадәр икеләнәләр. Җирлекнең төньяк-көнчыгыш өлешенә иң зур тамгалар хас, иң кечкенәсе - җирлекнең көнбатыш өлешендәге Зөя елгасы тугайларына хас.

7.1.2. Файдалы казылмалар

Җирлек территориясендә түбәндәге файдалы казылмалар ятмалары урнашкан:

Җир асты сулары чыганаклары:

– Зөя төче җир асты сулары чыганагының Бий участогы.

Бу ятмалар турындагы мәгълүмат Апас муниципаль районының территориаль планлаштыру схемасы материалларында бирелгән белешмәләр нигезендә күрсәтелгән.

7.1.3. Гидрогеологик шартлар

Җир асты сулары яту шартлары буенча җирлек территориясенең геологик киселешендә гидрогеологик бүлекчәләр бирелә, алар турындагы белешмәләр 16 нчы таблицада бирелгән.

Таблица 16

Атамасы	Төп характеристикалары	Кулланышы
Аз сулы локаль су йөртү котельник терриген комплекс	суның химик составы: гидрокарбонат, төрле катион составы; минерализация: 0,4-1,1 г/л	үзәкләштерелгән хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен файдаланылмый
Уржумның локаль сулы-аз сулы терриген комплексы	суның химик составы: гидрокарбонатлы, сирәгрәк хлорид-гидрокарбонатлы, катионнар буенча катнаш; минерализация: 0,4-0,8 г/л; гомуми катгыйлык: 5-7 ммоль/л	хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен киң файдаланыла
Сuүткәргеч локаль су үткәргеч неоген-бердән-дүртенче аллювиаль комплекс	суның химик составы: гидрокарбонатлы магний-кальций, натрий яки катион составы буенча катнаш; минерализация: 0,3-0,7 г/л; гомуми катгыйлык: 8 мг-экв/л дан артык түгел	хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен кулланыла
Суүткәргеч локаль су үткәргеч эоплейстоценой аллювиаль комплекс	–	хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен файдаланылмый
Казан сульфат-карбонат комплексы	суның химик составы: гидрокарбонат-сульфаттан сульфат, магний-кальций, кальций-натрийга кадәр;	хуҗалык-эчә торган су белән тәэмин итү өчен киң файдаланыла

	минерализация: 0,8-2,2 г/л; гомуми катгыйлык: 5,5-13,8 ммоль/л	

7.1.4. Өслек һәм җир асты сулары

Өслек сулары

Авыл җирлеге территориясендә урнашкан төп су агымнары булып торалар:

– Зөя елгасы (Куйбышев сусаклагычының уң як кушылдыгы; гомуми озынлыгы: 375 км);

- Үләмә елгасы (Зөя елгасының уң кушылдыгы; гомуми озынлыгы: 72 км);
- Бия елгасы (Зөя елгасының сул як кушылдыгы; гомуми озынлыгы: 40 км);
- Коры Үләмә елгасы (Зөя елгасының уң як кушылдыгы; гомуми озынлыгы: 48 км);
- Меминка елгасы (Коры Үләмә елгасының уң кушылдыгы; гомуми озынлыгы: 14 км).

Җирлекнең гидрографик челтәре шулай ук күлләр һәм чишмәләр тәшкил итә.

Чишмәләр

Җирлек территориясендә чишмәләр тәкъдим ителмәгән.

7.1.5. Климат характеристикасы

«Төзелеш климаты» КП 131.13330.2012 китерелгән төзелеш өчен климатик районлаштыру картасы нигезендә Зур Күккүз авыл җирлеге IIВ климат районында урнашкан.

Җирлек өчен хас салкын һәм җылы чорларның климат параметрлары 17 һәм 18 таблицаларында тәкъдим ителгән.

Таблица 17

Елның салкын чорының климатик параметрлары

Климатик Параметрлар		**Әһәмияте**
Һава температурасы иң салкын тәүлеге, °С, тәэмин ителеше	0,98	- 41
	0,92	- 33
Һава температурасы иң салкын бишкөнлеге°С, тәэмин ителеше	0,98	- 33
	0,92	- 31
Һава температурасы, °С, тәэмин ителеше 0,94		- 17
Абсолют минималь һава температурасы, °С		- 47
Иң салкын ай температурасының уртача тәүлеклек амплитудасы,°С		7,1
Озынлыгы, тәүлекдәвамындагы һаваның уртача температурасы, °С, уртача тәүлеклеклек температура белән ≤ 0 °С ким	озынлыгы, тәүлектә.	151
	уртача температура, °С	- 8,1
Озынлыгы, тәүлек дәвамындагы һаваның уртача температурасы, °С, уртача тәүлеклеклек һава температурасы + 8 °С. кимрәк/тигез	озынлыгы, тәүлектә.	208
	уртача температура, °С	- 4,8
Озынлыгы, тәүлек дәвамындагы һаваның уртача температурасы, °С, уртача тәүлеклеклек температура ≤ 10 °С ким	озынлыгы, тәүлектә.	223
	уртача температура, °С	- 3,8
Иң салкын айның уртача айлык һава дымлылыгы, %		82
Иң салкын айның 15 сәгатендә уртача айлык чагыштырмача һава дымлылыгы, %		81
Ноябрь - март айларына явым-төшемнәр саны, мм		177
Җилнең декабрь -февраль айларындагы өстенлекле юнәлеше		көньяк көнбатыш

Җилнең гыйнвар аена, румбалары буенча уртача тизлекләреннән максималь курсәткече м/с	4,1
уртача тәүлеклек һава температурасы ≤ 8 °С булган чорда җилнең уртача тизлеге, м/с,	3,1

Таблица 18

Җылы чорның климатик параметрлары

Климатик Параметрлар	Әһәмияте
Барометрик басым, дпа	1002
тәэмин ителеше 0,95 һава температурасы, °С,	24
тәэмин ителеше 0,98 һава температурасы, °С,	28
Иң җылы айның уртача максималь һава температурасы , °С	25,1
Абсолют максималь һава температурасы, °С	39
Иң җылы ай температурасының уртача тәүлеклек амплитудасы, °С	9,9
Иң җылы айның уртача айлык чагыштырмача һава дымлылыгы, %	69
Иң җылы айның 15 сәгәттәге уртача айлык чагыштырмача һава дымлылыгы, %	56
Апрель-октябрь айларына явым-төшемнәр саны, мм	368
Тәүлеклек максималь явым-төшем, мм	75
Җилнең июнь-август айларындагы өстенлекле юнәлеше	төньяк көнбатышка
Румблар буенча уртача тизлекләрнең җилнең июль аендагы минималь тизлеге , м/с	0

Җирлек климаты параметрларын бәяләү кагыйдәләр җыелмасынын 131.13330.2012 «Төзелеш климатологиясе» мәгълүматлары нигезендә якындагы торак пунклар өчен үтәлгән. (Казан ш).

Уртача еллык һава температурасы 3,9 °С. тәшкил итә.
Уртача еллык явым – төшем күләме-484,5 мм.
Җирлек территориясендә Көньяк юнәлештәге җилләр өстенлек алган.
Җилнең уртача еллык тизлеге 3,7 м/сек тәшкил итә.

7.1.6. Инженер-геологик шартлар

Җирлек территориясендә тәкъдим ителгән куркыныч физик-геологик процессларга түбәндәгеләр керә::

- эрозия процесслары (чокырлар, ерганаклар) - су агымнары үрләренә хас;
– авыш процесслар (җимерелүләр, ишелү, җир коелу) - аз үсеш алган;
су төшү;
- су басу.

Җирлек территориясендә спицифик грунт тәкъдим ителмәгән.

7.1.7. Ландшафт, туфрак катламы, үсемлекләр

Җирлек территориясе Идел-Кубнә калку ландшафт районы чикләрендә урнашкан.
Туфракның характерлы төрләренә керә:
-куе-соры урман туфраклары;
– соры урман туфраклары;
– болын-кара туфраклы тозлы туфрак;
– болын-кара туфраклы яшелчә туфраклары;

– ачык соры урман туфраклары;
- аллювиаль кәсле-туендырылган карбонат туфраклары.

Үсемлекләр капламы урманнар, болыннар,куаклыклар һәм авыл хуҗалыгы җирләре белән тәкъдим ителгән.

7.2.Әйләнә-тирәлекнең торышын бәяләү

7.2.1. Атмосфера һавасының торышы

Атмосфера һавасын пычратуның төп чыганаклары булып торалар:
- эшләп килүче сәнәгать предприятиеләре (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба урнашкан тимерче);
– эшләп килүче авыл хуҗалыгы предприятиеләре (торак пунктлар янында мөгезле эре терлек фермалары);
- машина-трактор парклары;
- ындыр табаклары;
- автомобиль заправка станциясе;
- автомобиль транспорты.

Җирлектә һава пробаларына лаборатор анализ үткәрелми.

7.2.2. Су ресурсларының торышы

Су объектларының пычрану чыганагы булып тора:
–сәнәгать объектларының җитәрлек дәрәҗәдә чистартылмаган агып төшүче суларын оешкан төстә ташлау;
– авыл хуҗалыгы предприятиеләре территорияләреннән чистартылмаган өслек суларын агызу;
– торак пунктлар территорияләреннән чистартылмаган өске юынты суларны агызу.

Су ресурсларын пычратуга шулай ук су саклау зоналары режимын һәм өслек су объектларының яр буе саклау полосаларын сакламау да китерә.

Шонгаты авылының көньяк-көнбатыш өлешендәге зират, Шонгаты авылының көньягындагы зиратның бер өлеше, Кече Күккүз авылындагы зиратның өлешләре һәм Ясаклы-Барыш авылы зиратының су объектларындагы су саклау зонасында урнашкан урыны - тискәре факт.

Хәзерге вакытта җирлектә үзәкләштерелгән су белән тәэмин итү системалары юк.

Җирлектә су ресурсларының пычрануына мониторинг үткәрелми.

7.2.3. Туфрак катламының һәм җир ресурсларының торышы

Авыл җирлеге территориясе өчен авыл хуҗалыгы җирләренең сөрелүе, чокыр-балка челтәренең таралуы, сөрүлек җирләренең түбән булуы хас. Нәтиҗә булып үсеш алган эрозион процесслар, туфрак деградациясе тора.

Җирлек территориясендә эрозиягә каршы чаралар үткәрелә, алар урман утыртмаларын саклауга, туфракны саклаучы утырту әйләнешләрне оештыруга, деградацияләнгән чәчүлекләрне табигый азык җирләренә күчерүгә кагыла.

Җирләрнең торышына аларның техноген пычрануы тискәре йогынты ясый: пестицидлар, агынты сулар, җитештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату.

Җирлек территориясендә туфрак пробалары тикшерелми.

7.2.4. Җитештерү һәм куллану калдыклары, биологик калдыклар

Биологик калдыклар чыганагы булып тора:
– биотермик чокырлар;
– зиратлар.

Аларның тискәре йогынтысына торак пунктларның шактый территорияләре дучар ителгән.

Терлекчелек калдыкларының барлыкка килүе терлекчелек объектларының эшчәнлеге белән бәйле. Терлекчелек объектларын утильләштерү тирес саклагычлары булмау һәм вакытлыча тирес туплаучыларның тәртипкә китерелмәве белән бәйле рәвештә җитәрлек үсеш алмый. Тиресне саклау, җир һәм су ресурслары пычрануга куркыныч тудырып, терлекчелек фермалары янында башкарыла.

Индустриаль калдыклар барлыкка килү эшләп килүче сәнәгать предприятиеләре (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба тимерчелек) эшчәнлегенә бәйле.

Коммуналь калдыклар барлыкка килү торак пунктлар территорияләре өчен хас.

Җирлек территориясен санитар чистарту торак пунктларның контейнер мәйданчыклары белән җитәрлек дәрәҗәдә тәэмин ителмәвенә бәйле рәвештә таләп ителгән дәрәҗәгә туры килми.

7.2.5. Физик йогынты факторлары

Халыкка йогынты ясауның физик факторларына электромагнит нурланыш, акустик һәм радиацион йогынты керә.

Электр үткәргеч линияләр, элемтә объектлары җирлектә урнашкан электромагнит нурланыш чыганагы булып тора. Электромагнит кырның дәрәҗәсе рөхсәт ителгән чиктән кимрәк һәм халык өчен куркыныч тудырмый.

Тискәре акустик йогынты чыганакларына керә:

- эшләп килүче сәнәгать предприятиеләре (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба тимерче);

– эшләп килүче авыл хуҗалыгы предприятиеләре (торак пунктлар янында мөгезле эре терлек фермалары);

- ындыр табаклары;

- автомобиль транспорты.

Авыл җирлегенең радиацион хәле күбесенчә табигый радиацион фон белән билгеләнә.

7.2.6. Яшел утыртмаларның торышы

Җирлек территориясендә бирелгән яшелләндерелгән территорияләргә түбәндәгеләр керә:

– басмалар;

- елгалар һәм ерганаклар өчен хас булган үзбушаткыч һәм куак үсентеләр;

- махсус билгеләнештәге яшелләндерү (зиратлар территориясе);

- чикләнгән кулланыштагы яшелләндерү (белем бирү объектларының яшелләндерелгән территорияләре);

Җирлектә гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр юк.

Авыл җирлегендә яшелләндерелгән территорияләрнең гомуми мәйданы 944,278 га (җирлекнең гомуми мәйданының 10,25% ы) тәшкил итә.

кагыйдәләр җыелмасының 42.13330.2011 пункты нигезендә СНиП 2.07.01-89 актуальләштерелгән редакциясе. «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл җирлекләрен планлаштыру һәм төзү» халыкның гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән тәэмин ителешенең минималь рөхсәт ителгән күрсәткече бер кешегә 12 кв.м тәшкил итә. Шулай итеп, күрсәтелгән территорияләрнең тәкъдим ителгән мәйданы 1,06 га тәшкил итә.

Тулаем алганда, Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә экологик хәле уңай дип билгеләнә.

7.3.Экологик хәлне оптимальләштерү чаралары

Җирлектә экологик вәзгыятьне яхшырту өчен генераль план түбәндәге юнәлешләр буенча оештыру чаралары комплексын үткәрү тәкъдим ителә:

– әйләнә-тирә мохитне пычрату чыганакларын локальләштерү;

- һава бассейнын саклау;

– су ресурсларын саклау һәм рациональ файдалану;

- җир фондын саклау һәм җирлек территориясен инженерлык яклавы;

– калдыклар белән эш итү системасын үстерү;

- халыкны физик йогынты факторларыннан саклау;

- яшелләндерү системасын үстерү.

Зур Күккүз авыл җирлегенә карата түбәндәге чаралар актуаль:

– үләт базларын биологик калдыкларны җыю, утильләштерү һәм юк итүнең ветеринария-санитария кагыйдәләренә туры китерү;

-үләт базларының санитар-саклау зоналары территорияләрендәге микробиологик күрсәткечләрнең торышына, шул исәптән туфракка һәм грунт суларына лаборатор контроль оештыруны тикшереп тору;

- санитар-саклау зоналары күләмен киметү мөмкинлеген билгеләү өчен, гамәлдәге яки ниятләнгән торак төзелеше янында урнашкан үләт базларының санитар-саклау зоналары проектларын эшләү;

- сәнәгать җитештерүе объектларында кулланыла торган технологик җиһазларны камилләштерү (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба тимерчелек);

– территорияне кыскарту, шулай ук тимерчелек корылмаларының бер өлешен Кече Күккүз авылыннан төньякка таба үзгәртү һәм моның белән бәйле санитар-саклау зонасы күләмен киметү;

-Кече Күккүз авылы янында мөгезле эре терлек фермасы, Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба мөгезле эре терлек фермалары, Ясаклы-Барыш авылы янында мөгезле эре терлек фермалары куәтен һәм территориясен киметү, аннан соң куркынычлык классын үзгәртү һәм санитар-яклау зонасы күләмен киметү мөмкин.;

- территорияләрне кыскарту һәм Шонгаты авылында машина-трактор паркы һәм машина-трактор паркы корылмаларының бер өлешен санитар-саклау зоналары күләмен киметү максатыннан, Зур Күккүз авылыннан көнбатышка таба чыгару.;

– предприятиеләр урнаштыру өчен планлаштырылган һәм эшли торган санитар-саклау зоналары проектларын (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба тимерче; торак пунктлар янында мөгезле эре терлек фермалары; Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка таба планлаштырыла торган балык хуҗалыгы);

- предприятиеләр тарафыннан ташландык суларны киметү буенча чаралар үтәлеше (шул исәптән тузан, газ чистарту җайланмалары белән тәэмин итү);

- предприятиеләрдә ябык яки әйләнештәге су белән тәэмин итүне кертү;

– Шонгаты авылында руда булмаган төзелеш материаллары карьерының территориясен рекультивацияләү;

- санитар-яклау зоналары территорияләрен тузанга, газга чыдам яшел утыртмалар белән мөмкин кадәр яшелләндерү;

- автомобиль юлларының юл өслеге сыйфатын яхшырту;

- пычраткычларның гамәлдә булу зоналарында атмосфера торышына мониторинг тикшеренүләре үткәрү;

-автотранспорт чараларын мотор ягулыгының экологик чиста төрләренә күчерү, йә катализаторлар һәм ягулыкның традицион төрләрен кулланучы автотранспорттан ташлауларны чистарту өчен нейтрализаторлар кертү;

– автомобильләргә ягулык салу станциясенең резервуарларын һәм ягулык тарату колонкаларын мотор ягулыклары парларын тоту, рекуперацияләү; камилләштерелгән җиһазларны, үлчәү приборларын, савытларны һәм резервуарларны куллану;

- физик тузганлык дәрәҗәсе югары булган гамәлдәге сууткәргеч челтәрләрне реконструкцияләү – ;

– торак пунктларны яңгыр сулары һәм хуҗалык-көнкүреш канализациясе челтәрләре белән тәэмин итү, алга таба агып төшүче суларны билгеләнгән нормативларга кадәр чистартырга;

- өске су объектларының су саклау зоналарында урнашкан торак йортларны беренчел канализация, чистарту корылмалары төзү;

- предприятиеләрне һәм торак пунктларны су белән тәэмин итү челтәрләренең техник торышына мониторинг оештыру һәм үстерү, өске су объектларын гидромониторинглау;

- су саклау зоналары, яр буе саклау полосалары һәм өске су объектларының яр буе полосалары һәм су белән тәэмин итү чыганакларын санитар саклау зоналары чикләрендә урнашкан җир кишәрлекләрен һәм башка күчемсез милек объектларыннан файдалануның махсус хокукый режимын үтәү;

– эшләп килүче сәнәгать җитештерүе предприятиеләре өчен локаль чистарту корылмалар төзү (Кече Күккүз авылыннан төньякка таба тимерчелек);

– авыл хуҗалыгы предприятиеләре (торак пунктлар янында мөгезле эре терлек фермалары; Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка таба планлаштырыла торган балык хуҗалыгы);

– су хуҗалыгы системаларының куркынычсызлыгын һәм эксплуатациясен тәэмин итү, су объектларына агып җыела торган суның тискәре йогынтысын булдырмау (шул исәптән юынты суларны чистарту, явым-төшемнәрне чистарту- утильләштерү корылмаларынна чистартуның алдынгы технологияләрен кертү һәм);

–- өске су объектларының су саклау зоналарында урнашкан объектларны, сулыкларны пычранудан, ләм утырудан, чүпләнүдән һәм сулыкларны саклауны тәэмин итә торган корылмаларны җиһазлау;

– өске су объектларының су саклау зоналары чикләрендә пестицидлар һәм агрохимикатлар куллануны тыю;

- эчәргә яраклы суның сыйфатын яхшырту (су әзерләү станцияләренең су алу корылмаларын, тимерне бетеру һәм йомшарту системалары белән тәэмин итү);

– җир асты суларын чыгару максатында җир асты байлыкларыннан файдалану хокукына лицензияләр рәсмиләштерү;

– су белән тәэмин итү чыганакларын, су саклау зоналарын һәм өске су объектларының яр буе саклау полосаларын санитар саклау зоналарының чикләрен билгеләү, аларның чикләре урыннарда махсус мәгълүмат билгеләре белән беркетү;

-Шонгаты авылының көньяк-көнбатыш өлешендәге зиратның бер өлешен, Шонгаты авылының көньяк өлешендәге зиратның бер өлешен, Кече Күккүз авылындагы зиратның бер өлешен һәм Ясаклы Барыш авылындагы зиратның бер өлешен җир өсте су объектларының су саклау зонасында урнашкан сәбәпле ябу;

– ягулык-майлау материалларын махсус поддоннар белән саклау мәйданчыкларын җиһазландыру яки тирә-юньдәге туфрак катламының пычрануын булдырмас өчен, нигез өчен таш салу;

– авыл хуҗалыгы культураларын эшкәртүнең югары нәтиҗәле технологияләрен гамәлгә кертү юлы белән туфракның уңдырышлылыгын торгызу;

- җирләрне инвентаризацияләү һәм агрохимик тикшерү;

– игенчелекнең адаптив экологик-ландшафт системасын гамәлгә кертү;

– агрохимикатлар кулланыла торган күләмне киметү өчен ресурсларны сак тоту һәм туфракны эшкәртүнең экологик куркынычсыз технологияләрен кертү;

- үсемлекләрне биологик саклау чараларын куллану;

– игенчелекнең адаптив экологик-ландшафт системасын гамәлгә кертү;

- төзелеш процессында бозылган җирләрне рекультивацияләү, линияле корылмалар салу;

- эрозиягә каршы чаралар үткәрү: көтүлекләр һәм печәнлекләр мәйданын арттыру, саклау утыртмалары мәйданын арттыру, туфракны эрозиягә каршы эшкәртү, яңгыр һәм кар суларының өске агымын оештыру;

– су басудан саклау буенча чаралар үткәрү: җир асты сулары һәм җир өсте сулары режимын, су алып баручы коммуникацияләрдә чыгымнарны (агып чыгуларны) һәм басымнарны, биналар һәм корылмаларның деформацияләрен мониторинглау; дренаж суларын дренажлар урнаштыру, фильтрационга каршы пәрдәләр һәм экраннар урнаштыру, торак пунктлар территорияләрен вертикаль планлаштыру, биналарның һәм корылмаларның җир асты өлешләрен гидроизоляцияләү юлы белән утильләштерү;

– су басу процессларының таралу ареалларын ачыклау өчен гидрогеологик тикшеренүләр комплексын үткәрү;

- су басудан саклау буенча чаралар үткәрү: бөкләү, территория өслеген ясалма рәвештә арттыру, өслек агымын бүлүче үзәнне көйләүче корылмалар урнаштыру, су агымнары һәм старицаларның сулыкларын чистарту һәм турайту;

- автомобиль юлларының кар басуын киметү;

– торак пунктлар территорияләрен коммуналь калдыкларны җыю өчен контейнер мәйданчыклары һәм контейнерлар белән тәэмин итү;

– калдыкларны селектив җыюны оештыру, калдыкларны эшкәртүнең һәм утильләштерүнең яңа технологияләрен гамәлгә кертү;

– анда агулы матдәләр һәм кушылмалар, шулай ук әз катлы төзелешләрне проектлаганда авыл хуҗалыгы продукциясен үстерүне күздә тоткан радиоактив тикшерүләр үткәрү;

– җир катламын туфрак катламын экологик иминлек турында бәяләмә яисә аны рекультивацияләү программасы булганда гына теркәлгән яисә потенциаль пычрануы булган зоналарда торак төзелешкә бүлеп бирүне гамәлгә ашыру;

– табигатьне саклау һәм санитар-эпидемиология законнары таләпләре нигезендә төзекләндерелгән терлекчелек калдыкларын вакытлыча туплау урыннарын оештыру;

- терлекчелек фермаларын биологик калдыкларны утильләштерү өчен Биогаз җайланмалары белән тәэмин итү;

- ферментациянең вермикомпостлаштыру, гөмбә тизләткечләре кулланып терлекчелек калдыкларын утильләштерү чаралары һ. б.;

- каты коммуналь калдыкларны Апас штп., гамәлдәге каты коммуналь калдыклар полигонына чыгаруны , алга таба Югары Ослан муниципаль районында муниципальара тармак комплексына транспортировка (Татарстан Республикасыкалдыклар белән эш итү өлкәсендә территориаль схемасы нигезендә, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә)оештыру

– торак пунктлар территориясендә тавыш саклау чаралары үткәрү (акустик экраннар урнаштыру, автомобиль юллары буенда тавыш саклау полосалары булдыру, беренче эшелонда торак булмаган биналардан файдалану, тәрәзәләрне тавыш изоляцияләү);

- автомобиль юллары буенда саклагыч яшелләндерүне оештыру;

- торак пунктлар территорияләрендә гомуми файдаланудагы яшелләндерүне оештыру;

- күчемсез милек объектларын проектлаганда, төзегәндә һәм эксплуатацияләгәндә, авыл җирлеге территориясен төзекләндерүне оештырганда яшел стандартлар кертү һәм куллану;

-ният ителә торган балык хуҗалыгын Шонгаты авылыннан көньяк-көнбатышка таба урнаштырганда агач-куак үсемлекләрен юкка чыгаруга дучар ителә торган яшел үсентеләргә компенсация утыртмаларын гамәлгә ашыру – ;

– аеруча саклаулы табигать территорияләрен саклау режимын үтәү (шул исәптән аеруча саклаулы табигать территорияләре булган су объектларына юынты су агызуны булдырмау);

- радиоешлык диапазонының электромагнит нурланышы чыганакларының санитар-саклау зоналары проектларын эшләү;

- инженерлык коммуникацияләренең саклау зоналары режимын үтәү;

– үсемлекләр һәм хайваннар дөньясын саклау чараларын үткәрү (шул исәптән хайваннарның яшәү тирәлеген, аларның миграция юлларын, балыкларның уылдык чәчү урыннарына керү юлларын саклау чаралары; хайваннарның транспорт асларына эләгүен, балыкларның һәм башка су биологик ресурсларының су алу корылмаларына эләгүен булдырмау өчен конструктив чаралар куллану һ. б.).

8. ТАБИГЫЙҺӘМ ТЕХНОГЕН ХАРАКТЕРДАГЫ ГАДӘТТӘН ТЫШ ХӘЛЛӘР БАРЛЫККА КИЛҮ КУРКЫНЫЧЫНЫҢ ТӨП ФАКТОРЛАРНЫҢ ИСЕМЛЕГЕ ҺӘМ ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

8.1. Җирлек территориясенә йогынты ясарга мөмкин булган табигый характердагы гадәттән тыш хәлләр исемлеге

Куркыныч геологик процесслар

1. Убылма

Зыян китеруче факторлар-тау токымнарының күчеше (хәрәкәте), авышлыкны юдырту, артык дымлану, сейсмик этәргечләр, катнаш массаларның механик басымы, бәрү.

Моның нәтиҗәсе-корылмалар аз гына зарарлану, инженерлык коммуникацияләренең сирәк җимерелүе.

Куркынычны киметү чаралары-күмелү зонасында һәм аның янәшәсендәге территорияләрдә өслек сулары агуны оештыру, җир асты суларын дренажлау, тышкы йөкләнешләрне киметү, сөзәклекләрне киметү һәм аларны юдырудан саклау, терәк диварлар төзү, сөзәклек өслеге буенча яшел үсентеләр оештыру.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә болыннар барлыкка килү мөмкинлеге Зөя елгасы үзәне һәм Уләмә елгасы калкулыкларына туры килә.

СНиП 22-01-95 нигезендә «Куркыныч табигый йогынтылар геофизикасы» җирлек территориясендә убылмалар барлыкка килү куркынычы категориясе “уртача куркыныч” дип бәяләнә.

2. Җир тетрәүләр

Зыян китеруче факторлар-кинәттән җир алышулар һәм җир өстендәге өзеклекләр, җир асты карсталары бушлыклары җимерелү.

Моның нәтиҗәсе – биналар һәм корылмалар җимерелү, грунт утырту, ишелү, плотиналар җимерелү һәм цунамилар барлыкка килү.

Куркынычны киметү буенча чаралар-җир тетрәүләрендә төзелешне чикләү, корылмаларны ныгыту, сейсмик мониторинг үткәрү.

Россия Федерациясе һәм «Сейсмик районнарда төзелеш» СП 14.13330.2014 карталары буенча Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе 6 баллы зонага керә (В картасы).

СНиП 22-01-95 «Куркыныч табигый йогынты геофизикасы» нигезендә җирлек территориясендә җир тетрәүләренең килеп чыгу куркынычы категориясе «куркыныч» дип бәяләнә.

3. Абразия, сусаклагыч ярларын эшкәртү

Зыян китеруче факторлар-дулкыннарның һәм прибой су объектларының ярларына бәрелүе, җилләтү, грунтларны юдыру.

Нәтиҗәләре – ярларның юылуы, авыл хуҗалыгы җирләреннән яр буе территорияләрен тартып алу, биналар һәм корылмалар җимерелү.

Куркынычны киметү чаралары - саклагыч корылмалар (дулкынлы дивар, буналар, дулкын кайтаргычлар) төзү, ярлар участокларын тимер-бетон плитәләр һәм түшәкләр белән беркетү, су асты сөзәклекләрен юдыру, яр буе зонасында дым тартучы яшел үсентеләр утырту.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә су саклагычларның абразиясе барлыкка килү һәм ярлар ашалу куркынычы булу характерда түгел.

4. Карст

Зыян китеруче факторлар-тау токымнарын эрүе, токым структурасы җимерелү, токымның бер өлеше юылуы(юу), җир өслеге деформациясе.

Нәтиҗәләре-сәнәгать һәм гражданлык корылмаларының деформациясе, сәнәгать объектлары эшендәге тәнәфесләр, территориянең вакытлыча эксплуатацияләүдән чыгуы.

Куркынычны киметү буенча чаралар – өслек сулары агып төшүне оештыру, җир асты суларын дренажлау, тышкы йөкләнешләрне киметү, биналарның һәм корылмаларның нигезләрен саклау.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен карст барлыкка килү куркынычы булу характерлы түгел.

5. Суффозия

Зыян китеруче факторлар-арыган грунтлар утыру, тау токымнары алышу, җир өслеге деформацияләнү.

Моның нәтиҗәсе-корылмаларның нигезләре начарлануы,деформацияләнү һәм җимерелү, сәнәгать объектлары эшендәге өзеклекләр, территориянең вакытлыча эксплуатацияләүдән чыгуы.

Рискны киметү чаралары – өслек сулары агымын оештыру, җир асты суларын дренажлау, фильтрациягә каршы саклану завеслары кору, силикатизация, цементация куышларын юк итү һ. б.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен суфффозия килеп чыгу куркынычы булу хас түгел.

6. Урман токымнарының утыруы

Зыян китеруче факторлар-җир өслегенең деформациясе, грунт деформациясе .

Моның нәтиҗәсе-корылмаларның нигезләре начарлануы,деформацияләнү һәм җимерелү, сәнәгать объектлары эшендәге өзеклекләр, территориянең вакытлыча эксплуатацияләүдән чыгуы.

Куркынычны киметү чаралары-өслек суларын агызуны оештыру; җир асты суларын дренажлау; трамблау, вибрация, йомышлау юлы белән грунт утыруы үзенчәлекләрен бетерү; силикатлаштыру, цемент измәсе белән туендыру; биналарны конструктив көчәйтү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен урман токымнарының утыруы куркынычы булу характерда түгел.

7. Яссылык һәм чокырлар эрозиясы

Зыян китеруче факторлар-грунт юылу, ерганаклар һәм чокырлар барлыкка килү.

Моның нәтиҗәләре – туфракның уңдырышлы катламын юк итү; елгаларга һәм сулыкларга коелу; сугару һәм дренаж системаларына су басу; биналар һәм корылмалар җимерелү; юлларны юдырту.

Куркынычны киметү буенча чаралар – өслек суларының агынуын оештыру, саклагыч урман полосалары булдыру, текә ярларны үсемлекләр белән ныгыту, чокырларны юдыру һәм күмү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә эрозия процесслары авыл хуҗалыгы җирләре территорияләренә туры китерелә.

СНИП 22-01-95 буенча «Куркыныч табигый йогынтылар геофизикасы» нигезендә җирлек территориясендә яссылык һәм чокырлар эрозиясе барлыкка килү куркынычы категориясе «уртача куркыныч» дип бәяләнә.

8. Туң

Зыян китеруче факторлар-боз барлыкка килү, грунт күләменең механик үзгәрешләре.

Моның нәтиҗәсе-биналарның һәм корылмаларның нигезләренә зыян китерү, инженерлык коммуникацияләрен бозу.

Куркынычны киметү буенча чаралар-биналарның һәм корылмаларның нигезләрен грунтка туң үтү тирәнлегеннән тирәнрәк итү, өслек суларының агынтысын оештыру, юллар төзегәндә саклагыч җайланмалар (подложкалар, рәшәткәләр) куллану.

СНиП буенча 22-01-95 «куркыныч табигый йогынты геофизикасы» нигезендә җирлек территориясендә туң барлыкка килү куркынычы категориясе "уртача куркыныч" дип бәяләнә.

Куркыныч гидрологик күренешләр һәм процесслар

1. Су төшү

Зыян китеруче факторлар-грунт суларының күләмен артуы, грунт сулары агымының гидродинамик басымының артуы, туфрак һәм грунт пычрану (тозлану), җир асты металл конструкцияләренең коррозиясе артуы.

Моның нәтиҗәләре – биналарның һәм җир асты коммуникацияләренең подвалларын су басу, инженерлык коммуникацияләрендәге аварияләр, биналарның һәм корылмаларның бер өлешләренең утыруы һәм күперүе, ишелү.

Куркынычны киметү буенча чаралар – өслек сулары агып төшүне оештыру, җир асты суларын дренажлау.

СНиП буенча 22-01-95 «Табигать йогынтыларының куркыныч геофизикасы» нигезендә җирлек территориясендә су басу куркынычы категориясе «уртача куркыныч» дип бәяләнә.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 27 апрелендәге 1001-р номерлы боерыгы белән расланган язгы ташу чорында су басу (су төшү) зонасына керә торган торак пунктлары исемлеге нигезендә, Зур Күккүз авыл җирлегендә мондый торак пунктларга Зур Күккүз авылы керә.

2. Су басу

Зыян китеруче факторлар-су агымы (агышы), гидросфера, туфрак, грунт пычрану.

Моның нәтиҗәсе – су басу, су төшү, туфрак юдырту, туфракның агымдагы торышка килүе, корылмалар җимерелү, транспорт эшендә һәм тышкы эшләрне башкаруда кыенлыклар, инженерлык коммуникацияләрендәге аварияләр, юл-транспорт һәлакәтләре.

Хәвеф-хәтәрне киметү чаралары - территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны инженерлык саклауны оештыру; объектларны гидродинамик факторларның йогынтысына дучар булган территорияләрдән тыш урнаштыру; су басуга һәм су төшүгә туры килә торган территорияләрдә пычрануның потенциаль чыганакларын урнаштыруга юл куймау; су агымнары һәм сулыклар ярлары буйлап саклагыч гидротехник корылмалар урнаштыру.

«Куркыныч табигый йогынты геофизикасы» СНиП 22-01-95 нигезендә җирлек территориясендә су басу куркынычы категориясе «уртача куркыныч»дип бәяләнә.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 27 апрелендәге 1001-р номерлы боерыгы белән расланган язгы ташу чорында су басу (су төшү) зонасына керә торган торак пунктлары исемлеге нигезендә, Зур Күккүз авыл җирлегендә мондый торак пунктларга Зур Күккүз авылы керә.

3. Елга эрозиясы

Зыян китеруче факторлар-су агымының гидродинамик басымы, елга үзәненең деформациясе.

Нәтиҗәләре-юлларны, коммуналь системалары, биналар һәм корылмалар җимерелү; авыл хуҗалыгы җирләреннән яр буе территорияләрен тартып алу; урманны югалту.

Куркынычны киметү буенча чаралар – ярларны ныгыту корылмалары төзү, елгаларда даими чаралар оештыру (елга үзәнен оештыру), барражлар системасы ярдәмендә елга төбенең озын буйларын киметү, яр буе зонасында дым тартучы яшел үсентеләр утыру.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә елга эрозиясе барлыкка килү су агымнарына һәм аларның үзәненә туры килгән.

СНиП 22-01-95 буенча «Куркыныч табигать йогынтысы геофизикасы» нигезендә елга эрозиясе барлыкка килү куркынычы категориясе җирлек территориясендә «уртача куркыныч» дип бәяләнә.

Куркыныч метеорологик күренешләр һәм процесслар

1. Көчле җил, давыл, смерчлар

Зыян китеруче факторлар-җил агымы, җил йөкләнеше, аэродинамик басым, көчле һава киеренкелеге.

Моның нәтиҗәсе-бина һәм корылмаларга зыян китлү яки җимерелү, транспорт эшендәге һәм тышкы эшләр башкарудагы кыенлыклар, инженерлык коммуникацияләрендәге аварияләр, юл-транспорт һәлакәтләре, халыкның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янау.

Куркынычны киметү чаралары - куркыныч җитештерүләрне урнаштыруны чикләү, искергән яисә төпле булмаган биналарны һәм корылмаларны демонтажлау, зарарланган һәм иске агачларны кисү, халыкны кисәтү һәм коткару хезмәтләре персоналын гадәттән тыш хәл шартларында эшләргә әзерләү буенча чаралар күрү.

«Куркыныч табигый йогынты геофизикасы» СНиП 22-01-95 нигезендә, җирлек территориясендә ураганнар һәм смерчлар барлыкка килү куркынычы категориясе «уртача куркыныч» дип бәяләнә.

2. Көчле явым-төшем

Зыян китеруче факторлар-су агымы (агышы), территорияне су басу, кар йөкләнеше, җил көче, кар көртләре, бозлавык, бәрелү.

Моның нәтиҗәләре-биналар һәм корылмаларны су басу, җимерелү яки зыян килү,транспорт эшендәге һәм тышкы эшләрне башкарудагы кыенлыклар, инженерлык коммуникацияләрендәге аварияләр, юл-транспорт һәлакәтләре, халыкның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янау.

Куркынычны киметү чаралары-территорияләрне, биналарны һәм корылмаларны инженер сагын оештыру, халыкны кисәтү һәм коткару хезмәтләре персоналын гадәттән тыш хәл шартларында гамәлләргә әзерләү буенча чараларны үз вакытында фаразлау һәм кабул итү.

Табигать янгыннары

Шаккатыргыч факторлар-ут, җылылык агымы белән кызу, җылылык бәрү, һаваны бутау, атмосфераны пычрату, туфрак, грунт, гидросфералар пычрану.

Нәтиҗәдә-төтенләү, урман яну, халыкның тормышына һәм сәламәтлегенә куркыныч янау, корылмаларга зыян килү, транспорт эшендә һәм тышкы эшләр башкаруда кыенлыклар, юл-транспорт һәлакәтләре.

Куркынычны киметү буенча чаралар-янгынга каршы өзеклекләр урнаштыру, янгын саклау бүлекчәләренең урнашуын оптимальләштерү, корткычлардан һәм янгыннан зыян күргән агачларны кисү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә табигый (Урман) янгыннарның килеп чыгуы көнбатыш һәм үзәк өлешләрдәге эре урман массивларына туры килгән. Дала һәм ландшафт табигый янгыннарының барлыкка килү мөмкинлеге хас түгел.

«Татарстан Республикасында янгын куркынычсызлыгын тәэмин итүгә юнәлдерелгән чаралар турында «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 12.04.2014 ел, № 236 карарына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 24 мартындагы 163 номерлы карары нигезендә Зур Күккүз авыл җирлегенең торак пунктлары һәм башка территорияләре, объектлары (торак пунктлар; бакчачылык, яшелчәчелек һәм дача коммерцияле булмаган берләшмәләре; балаларның ялын һәм аларны савыктыруны оештыручы оешмалар;

икътисад объектлары; сәламәтләндерү оешмалары) урман янгыннарына куркыныч янаучы Татарстан Республикасы территорияләре һәм объектлары исемлегенә керми.

Табигый характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы янаган территорияләр чикләре Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнмәгән.

Татарстан Республикасы Гражданнар оборонасы эшләре һәм гадәттән тыш хәлләр министрлыгы биргән мәгълүматларда (Хат № 3428/Т-3-1-7, 2018 елның 18 апрелендәге 18.04.7), табигый характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычына дучар булган территорияләр чикләре турында мәгълүмат юк.

Моннан тыш, «Су басу, су төшү зоналарының чикләрен билгеләү турында» Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2014 елның 18 апрелендәге 360 номерлы карары нигезендә су басу зоналарын, су төшү зоналарын билгеләү турында аларның чикләре хакындагы мәгълүматларның күчемсез милек Бердәм дәүләт реестрына кертелгән датадан билгеле бер мәгълүматлар булып санала. Зур Күккүз авыл җирлеге территориясенә карата су басу, су төшү зоналары чикләре турында мәгълүмат күчемсез милекнең Бердәм дәүләт реестрында юк.

8.2. Авыл җирлеге территориясендә, шулай ук җирлеккә якын урнашкан территорияларда техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр чыганаклары исемлеге

Химик куркыныч объектлар

Территориядә химик куркыныч объектлар булу нәтиҗәсендә, авария-химик куркыныч матдәләр чыгару куркынычы янаган, аварияләр булырга мөмкин.

Зыян китерүче факторлар - куркыныч химик матдәләрнең ташуы яки ыргытылуы.

Моның нәтиҗәләре-кешеләрнең, авыл хуҗалыгы хайваннарының һәм үсемлекләрнең үлүе яки химик зарарлануы; азык-төлек, азык чималы һәм азыкның химик зарарлануы; әйләнә-тирә табигать мохитенең химик зарарлануы.

Куркынычны киметү чаралары-химия сәнәгате предприятиеләренең торышын мониторинглау, җитештерү процессларының технологик куркынычсызлыгын һәм мондый предприятиеләрнең җиһазларының эксплуатацион ышанычлылыгын арттыру; химик аварияләр килеп чыгу мөмкинлеген фаразлау; химик куркыныч матдәләр булган сак астында авария резервуарларын, ау мылтыкларын урнаштыру.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә химик куркыныч объектлар тәкъдим ителмәгән.

Янгын куркынычы булган объектлар

Территориядә янгын куркынычы булган объектлар булу нәтиҗәсендә янгыннар һәм шартлаулар булырга мөмкин.

Зыян китеручe факторлар-ялкын, очкын, шартлау, шартлау дулкыны бәрүе, җылы һава, токсин продуктлар,төтен.

Нәтиҗәләре-кеше сәламәтлегенә зыян килү яки һәлак булу; биналар һәм корылмалар җимерелү яки зыян килү; халык хуҗалыгына, әйләнә-тирә мохиткә зыян килү.

Куркынычны киметү чаралары-электр приборларын һәм электр челтәрләрен эксплуатацияләү тәртибен саклау; янгын куркынычы булган объектларга кергән предприятиеләр хезмәткәрләренең янгынга каршы инструктаж үткәрү; ирекле янгын сагы оештыру; янгынга каршы матдәләр һәм материаллар куллану; янгынга каршы кагыйдәләрне һәм нормаларны үтәү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә янгын куркынычы булган объектларга түбәндәгеләр керә::

- көнбатышка таба ягулык-майлау материаллары складлары. Зур Күккүз (потенциаль куркыныч матдә: нефть эшкәртү объектлары; зарарлаучы йогынты чикләре билгеләнмәгән);

– Шонгаты авылыннан көнчыгышка автомобильләргә ягулык салу станциясе (потенциаль куркыныч матдә: ягулык; зарарлаучы йогынты чикләре билгеләнмәгән);

– нефть транспортлый торган торбаүткәргечләр (потенциаль куркыныч матдә: нефть; зарарлаучы йогынты чикләре билгеләнмәгән).

Радиацион-куркыныч объектлар

Территориядә радиацияле-куркыныч объектлар урнашуы радиоактив матдәләрне чыгарып ташлау куркынычы булган аварияләр булу нәтиҗәсе булып тора..

Зыян китерүче факторлар- радиоактив матдәләрнең һәм (яисә) ионлаштыручы нурланышларның ыргытылуы яки чыгарылуы.

Моның нәтиҗәләре – кешеләрне, авыл хуҗалыгы хайваннарын һәм үсемлекләрен, халык хуҗалыгы объектларын, шулай ук әйләнә-тирә табигый мохитнең ионнар белән нурланышы яки радиоактив пычрануы.

Хәвефне киметү чаралары – дозиметрик һәм радиометрик контроль үткәрү, халык арасында йод профилактикасы үткәрү, пычранган җирлекне дезактивацияләү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә радиацион-куркыныч объектлар тәкъдим ителмәгән.

Гидродинамик куркыныч объектлар

Гидродинамик куркыныч объектлар территориясендә гидротехник корылмаларның терәк фронты корылмаларын җимерүгә, катастрофик су басу зонасына, шламсаклагычларның ишелү вакытында токсик матдәләр белән зарарлануга бәйле аварияләр булу нәтиҗәсе булып тора.

Зыян китеруче факторлар- дулкын бәрүе, су ташу.

Нәтиҗәләре-катастрофик су басу; кешеләрнең, авыл хуҗалыгы хайваннарының һәм үсемлекләренең һәлак булуы; биналар һәм корылмаларның җимерелүе яки зыян килүе; җитештерү яки транспорт процессының бозлуы; әйләнә-тирә мохиткә зыян килү.

Куркынычны киметү буенча чаралар – дулкын бәрү йогынтысына дучар ителгән территориядә торак биналар һәм икътисад объектлары төзелешен чикләү; бөкләү; җир асты суларын дернажлау; ярларны ныгыту эшләрен үткәрү; дулкын бәрү тизлеген киметергә сәләтле агачлыклар утырту.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә гидродинамик яктан куркыныч объектлар тәкъдим ителмәгән.

Куркыныч йөк ташыганда транспортта куркыныч хәлләр

Куркыныч йөкләр ташыганда транспорттагы куркыныч хәлләргә керә:

<u>1. Куркыныч йөкләр ташыганда автомобиль транспортында мөмкин булган аварияләр</u>

Зыян китерүче факторлар -бәрү, транспорт чарасының януы; ташый торган янгын куркынычы булган йөкнең януы; ташый торган шартлау куркынычы булган йөк шартлау һәм яну; ташый торган куркыныч химик йөкне аерылуы (таркалуы, парга әйләнүе).

Моның нәтиҗәсе-кешеләрнең травма алу һәм үлүе, янгыннар, әйләнә-тирә мохитнең пычрануы, транспорт чараларына зыян килү, ташыган йөкләрне юк итү.

Хәвеф-хәтәрне киметү чаралары-куркыныч йөкләр ташу өлкәсендә норматив документлар таләпләрен үтәү, куркыныч йөк турында мәгълүмат системаларын (мәгълүмат таблицаларын, авария һәм мәгълүмати карточкаларны) куллану, юл шартларын исәпкә алып, автотранспорт чараларының хәрәкәт тизлеген чикләү, махсус җиһазландырылган транспорт чараларын куллану, йөк ташу өчен махсус җиһазландырылган тара куллану.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен «Казан-Буа – Ульяновск», «Казан – Ульяновск» – «Иске Барыш - Кама Тамагы,» «Казан – Ульяновск» – «Иске Барыш - Кама Тамагы» – «Иске Барыш - Кама Тамагы» – «Әлмәндәр-Рече Болгаер» автомобиль юлларында куркыныч йөкләр ташыганда, шулай ук автомобильләргә ягулык салу

станциясе җирлеге территориясендә һәм ягулык-майлау материаллары складында (потенциаль куркыныч матдәләр) булу сәбәпле, автомобиль транспортында һәлакәтләр барлыкка килү мөмкин.: нефть эшкәртү продуктлары, аммиак, сыекландырылган газ, кислоталар һ.б.; зарарлаучы йогынты чикләре билгеләнмәгән).

2. Куркыныч йөкләр ташыганда тимер юл транспортында мөмкин булган аварияләр

Зыян китерүче факторлар -бәрү, транспорт чарасының януы; ташый торган янгын куркынычы булган йөкнең януы; ташый торган шартлау куркынычы булган йөк шартлау һәм яну; ташый торган куркыныч химик йөкне аерылуы (таркалуы, парга әйләнүе).

Нәтиҗәдә – кешеләрнең травма алу һәм үлүе, янгыннар, әйләнә-тирә мохитнең пычрануы, транспорт чараларына зыян килү, тимер юл җимерелү, йөк ташыган йөкләрне юк ителүе.

Хәвефне киметү буенча чаралар-куркыныч йөкләр ташу өлкәсендә норматив документлар таләпләрен үтәү, куркыныч йөк турында мәгълүмат бирү системаларын куллану, махсус вагоннар һәм контейнерлар куллану, йөкләрне махсус әзерләү һәм төргәкләү, тиешле белгечләр тарафыннан йөкләрне озата бару һәм саклау.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен тимер юл транспортында куркыныч йөкләр ташыганда килеп чыгу ихтималы хас түгел.

3. Куркыныч йөкләр ташыганда су транспортында мөмкин булган аварияләр

Зыян китерүче факторлар -бәрү, транспорт чарасының януы; ташый торган янгын куркынычы булган йөкнең януы; ташый торган шартлау куркынычы булган йөк шартлау һәм яну; ташый торган куркыныч химик йөкне аерылуы (таркалуы, парга әйләнүе).

Нәтиҗәдә – кешеләр һәм хайваннарның травма алуы һәм үлүе, янгыннар, әйләнә-тирә мохитнең пычрануы, транспорт чараларына һәм гидротехник объектларга зыян килү, ташыла торган йөкләрне юк ителүе.

Хәвефне киметү чаралары-куркыныч йөкләр ташу өлкәсендә норматив документлар таләпләрен үтәү, куркыныч йөк турында мәгълүмат бирү системаларын куллану, йөк ташу өчен махсус җиһазландырылган тара куллану.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен куркыныч йөкләр ташыганда су транспортында һәлакәтләр килеп чыгу мөмкин түгел.

4. Куркыныч матдәләрне транспортлаштырганда торбаүткәргеч транспортта ихтимал аварияләр

Зыян китерүче факторлар-куркыныч химик яки шартлаткыч матдәләр басымы астында ташлану яки җимерелү, шартлау.

Моның нәтиҗәләре-кешеләрнең һәм хайваннарның травма алуы һәм үлүе, әйләнә-тирә мохитнең пычрануы, икътисадка зыян килү.

Куркынычны киметү буенча чаралар-физик яктан тузган яки мораль яктан искергән труба үткәргечләрнең участокларын үз вакытында ремонтлау, реконструкцияләү һәм техник хезмәт күрсәтү, торбаүткәргечләрнең торышын мониторинглау системасын оештыру, торба үткәргечләрне эксплуатацияләүнең технологик алымнарын куллану, торбаүткәргечләрне коррозиядән саклауның нәтиҗәле алымнарын куллану.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен җирлек территориясендә магистраль торбаүткәргечләр (потенциаль куркыныч матдәләр) узуга бәйле рәвештә, торба үткәргеч транспортында авария килеп чыгу мөмкинлеге дә бар.: нефть; зарарлаучы йогынты чикләре билгеләнмәгән).

Техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы янаган территорияләр чикләре Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнмәгән.

Татарстан Республикасы Гражданнар оборонасы эшләре һәм гадәттән тыш хәлләр министрлыгы биргән мәгълүматларда (Хат № 3428/Т-3-1-7, 2018 елның 18 апрелендәге),

техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычына дучар булган территорияләр чикләре турында мәгълүмат юк.

8.3. Җирлек территориясендә биологик-социаль характердагы гадәттән тыш хәлләрнең мөмкин булган чыганаклары исемлеге

Биологик-куркыныч объектлар

Зыян китерүче факторлар-куркыныч биологик матдәләр таралу.

Нәтиҗәләре-кешеләрнең, авыл хуҗалыгы хайваннарының һәм үсемлекләренең биологик зарарлануы яки үлүе; әйләнә-тирә табигый тирәлекнең биологик зарарлануы.

Куркынычны киметү буенча чаралар-санитар-гигиена һәм санитар-эпидемиология кагыйдәләрен, технологик һәм оештыру-техник таләпләрне үтәү; фармацевтика һәм микробиология сәнәгате предприятиеләренең торышын мониторинглау, җитештерү процессларының технологик куркынычсызлыгын һәм мондый предприятиеләр җиһазларының эксплуатацион ышанычлылыгын арттыру.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясендә биологик-куркыныч объектларга түбәндәгеләр керә::

– Зур Күккүз авылыннан көньяк-көнбатышка ике биотермик чокыр;

- Кече Күккүз авылыннан төньяк-көнчыгышка таба биотермик чокыр;

– Шонгаты авылыннан төньякка биотермик чокыр;

- Ясаклы-Барыш авылыннан төньяк-көнбатышка таба биотермик чокыр.

Табигый йогышлы авырулар чыганаклары

Зарарлаучы факторлар-йогышлы авыру (патоген микроорганизмнар).

Моның нәтиҗәләре – эпидемия, эпизоотия, эпифитотия.

Куркынычны киметү чаралары-карантин, обсервация, йогышлы авыруларны изоляцияләү, санитар һәм эпидемиологик күзәтчелекне үткәрү, территорияне санитар саклауны оештыру, эпизоотиягә каршы чаралар үткәрү, ветеринария-санитария күзәтчелеген оештыру.

Җирлек территориясендә йогышлы авыруларның табигый чыганаклары юк.

Биологик-социаль характердагы гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы янаган территорияләр чикләре, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының норматив хокукый актлары белән билгеләнмәгән.

Татарстан Республикасы Гражданнар оборонасы эшләре һәм гадәттән тыш хәлләр министрлыгы биргән мәгълүматларда (Хат № 3428/Т-3-1-7 от 18.04.2018), биологик-социаль характердагы гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычына дучар булган территорияләр чикләре турында мәгълүмат юк.

8.4. Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү буенча чаралар исемлеге

Янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү системасының торышы турындагы белешмәләр, шул исәптән янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү объектларының урнашуы турындагы белешмәләр 2.9 «Янгын куркынычсызлыгы» бүлегенең 2.9.9 «Инженерлык инфраструктурасы һәм коммуналь хезмәт күрсәтү» 2 бүлекчәсендә «Җирлек территориясенең хәзерге торышына һәм кулланылышына анализ. Әлеге томның генераль планы» чараларын нигезләү.

Зур Күккүз авыл җирлеге территориясе өчен актуаль булган янгын куркынычсызлыгын тәэмин итү чараларына кертергә кирәк:

–янгын чыганагыннан читкә таралуны чикли торган күләм-планлаштыру чараларны куллану;

- Эвакуация юлларын, янгынны ачыклау системаларын (янгын сигнализациясе җайланмалары һәм системалары) урнаштыру –);

– янгынга чыдамлы һәм янгын куркынычы класслары таләп ителә торган ут ныклыгы дәрәҗәсенә һәм биналарның һәм корылмаларның конструктив янгын куркынычы классына туры килә торган төп төзелеш конструкцияләрен куллану;

- янгын саклау составлары (шул исәптән антипиреннар һәм уттан саклаучы буяулар) һәм төзелеш конструкцияләренең ут ныклыгы чикләрен арттыру өчен төзелеш материаллары куллану;

- шартлатуга каршы саклау системаларын технологик җиһазлауда җайланма;

- янгын сүндерү автомат һәм (яки) автоном җайланмаларын куллану;

– янгын саклау бүлекчәләре эшчәнлеген оештыру;

– янгын сүндерү техникасының янгын урынына тоткарлыксыз баруын тәэмин итү;

- янгын турында халыкка хәбәр итү һәм элемтә белән тәэмин итү;

– халыкны янгын куркынычсызлыгы чараларына өйрәтүне оештыру һәм янгын куркынычсызлыгы өлкәсендә пропаганда.

9. ТӨП ТЕХНИК-ИКЪТИСАДЫЙ КҮРСӘТКЕЧЛӘР

Таблица 19

№ п/п	Күрсәткеч атамасы	Үлчәү берәмлеге	Хәзерге хәле	Исәпләү вакыты
1	Авыл җирлеге мәйданы	га	9209,792	9209,792
2	Торак пункт территорияләре мәйданы	га	408,266	398,585
	шул исәптән:			
	Зур Күккүз авылы	га	115,223	115,223
	Кече Күккүз авылы	га	63,024	60,652
	Шонгаты авылы	га	143,257	139,33
	Ясаклы-Барыш авылы	га	86,762	83,381
3	Халык саны	кеше	882	1124 *
4	Торак фонды күләме	мең кв. м.	21,8	28,71 *
5	Территорияләр балансы **			
	шәхси торак йортлар төзү территорияләре	га / %	271,062 / 2,94	284,82 / 3,09
	социаль, иҗтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар территорияләре	га / %	14,414 / 0,16	14,674 / 0,16
	сәнәгать предприятиеләренең җитештерү территорияләре:			
	сәнәгать җитештерүе предприятиеләре территорияләре	га / %	1,269 / 0,01	1,269 / 0,01
	нефть чыгару сәнәгате предприятиеләре территорияләре	га / %	2,737 / 0,03	0,0 / 0,0
	авыл хуҗалыгы предприятиеләре һәм авыл хуҗалыгын тәэмин итү объектлары территорияләре	га / %	73,206 / 0,79	82,483 / 0,9
	инженерлык инфраструктурасы һәм коммуналь хезмәт күрсәтү объектлары территорияләре	га / %	0,664 / 0,01	0,664 / 0,01
	транспорт инфраструктурасы объектлары территорияләре	га / %	79,561 / 0,86	79,561 / 0,86
	махсус билгеләнештәге территорияләр	га / %	0,134 / 0,0	0,134 / 0,0
	зиратлар территориясе	га / %	13,836 / 0,15	13,836 / 0,15
	торак пунктларның территорияләрен яшелләндерү	га / %	18,746 / 0,2	77,253 / 0,84
	авыл хуҗалыгы җирләре:			
	сөрүлек	га / %	6742,117 / 73,21	6743,226 / 73,22
	көтүлекләр, печәнлекләр, ятмалар	га / %	879,837 / 9,55	862,813 / 9,37
	урманнар, башка үсемлекләр:			

	басмалар	га / %	700,499 / 7,61	700,499 / 7,61
	куаклыклар	га / %	225,033 / 2,44	237,041 / 2,57
	акваториялары:			
	өске су объектлары	га / %	111,518 / 1,21	111,518 / 1,21
	торак пунктларның башка территорияләре	га / %	75,159 / 0,82	0,0 / 0,0

* торак төзелеше территорияләренең мәйданнарын арттыру мөмкинлеген исәпкә алып, якынча күрсәткечләр күрсәтелгән

** гамәлдәге нигезләмәдә территорияләр балансын исәпләгәндә факттагы функциональ файдалану территорияләре мәйданнары, исәп- хисап чорына территорияләр балансын-функциональ зоналар тәкъдим иткән функциональ файдалану территорияләре мәйданы исәпкә алынды.

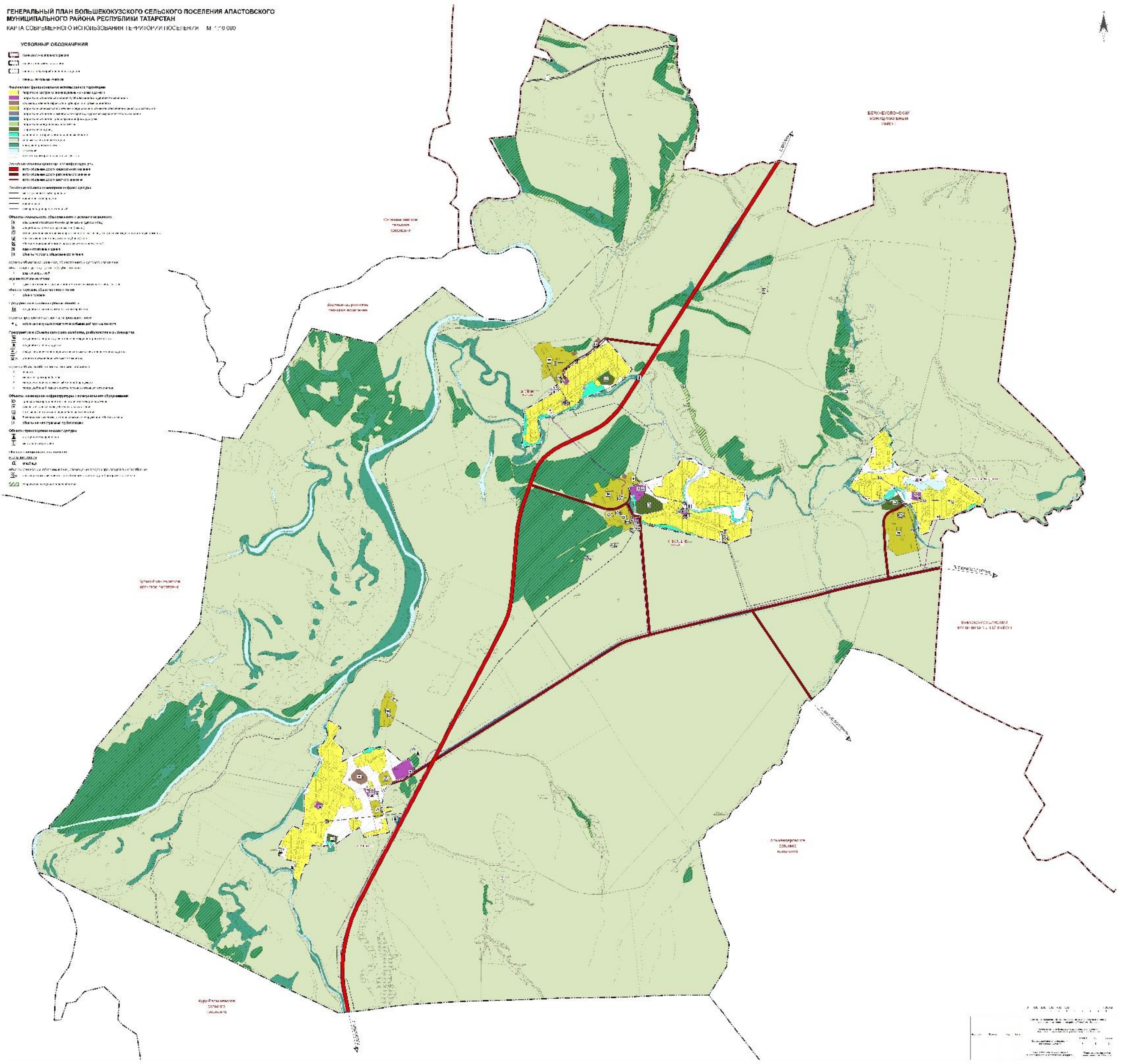
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
КАРТА СОВРЕМЕННОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕРРИТОРИИ ПОСЕЛЕНИЯ
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

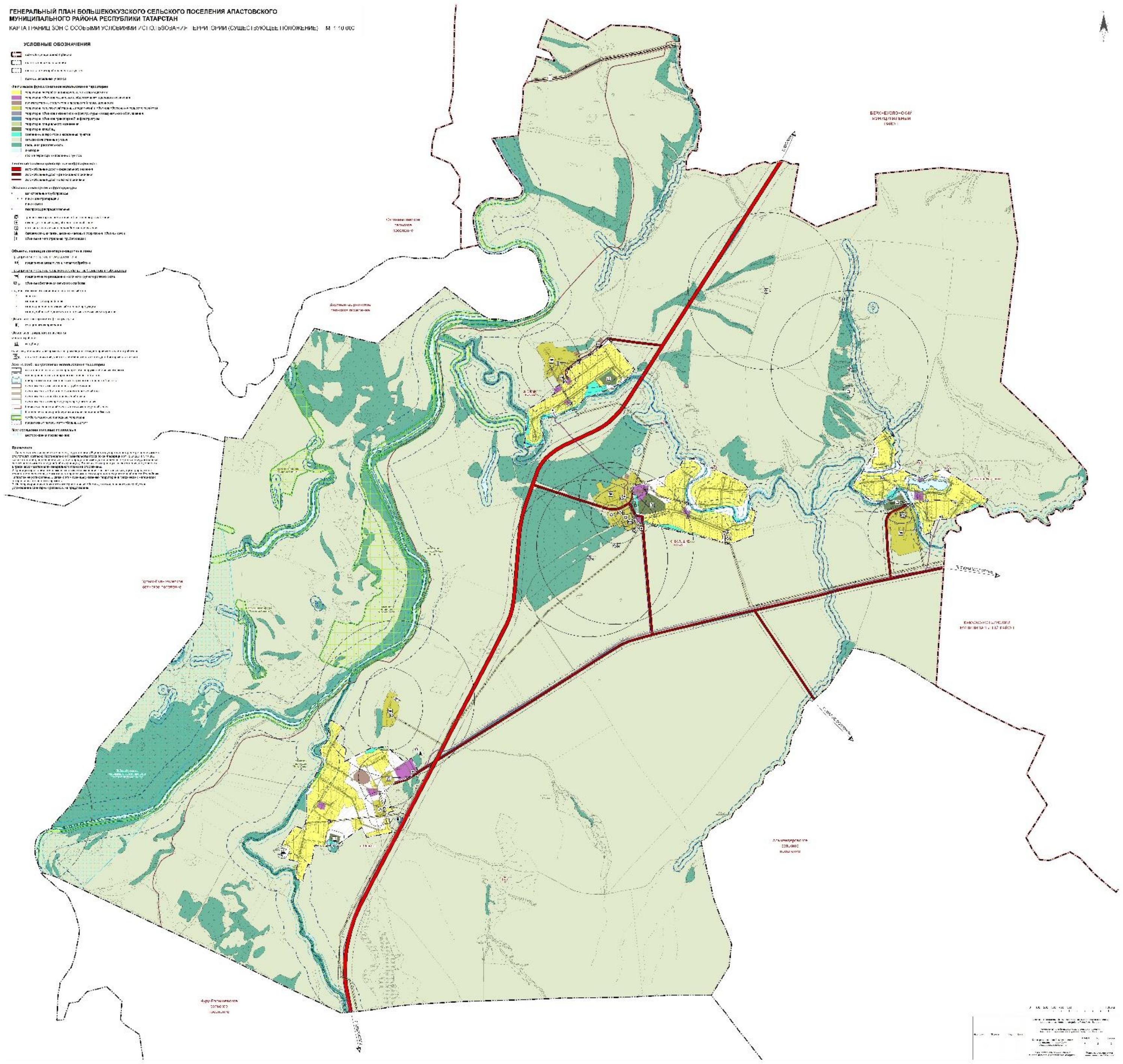
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

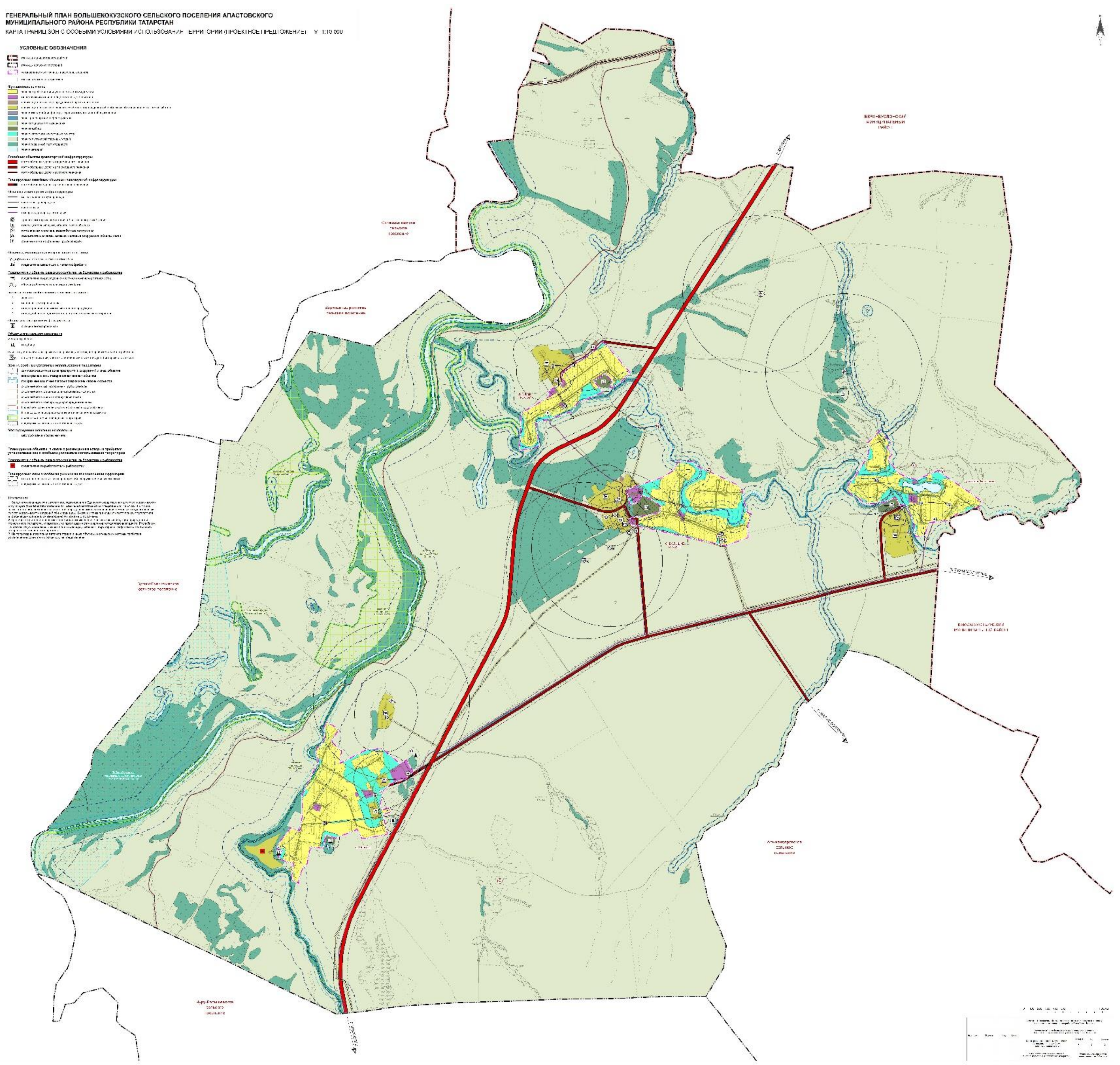
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

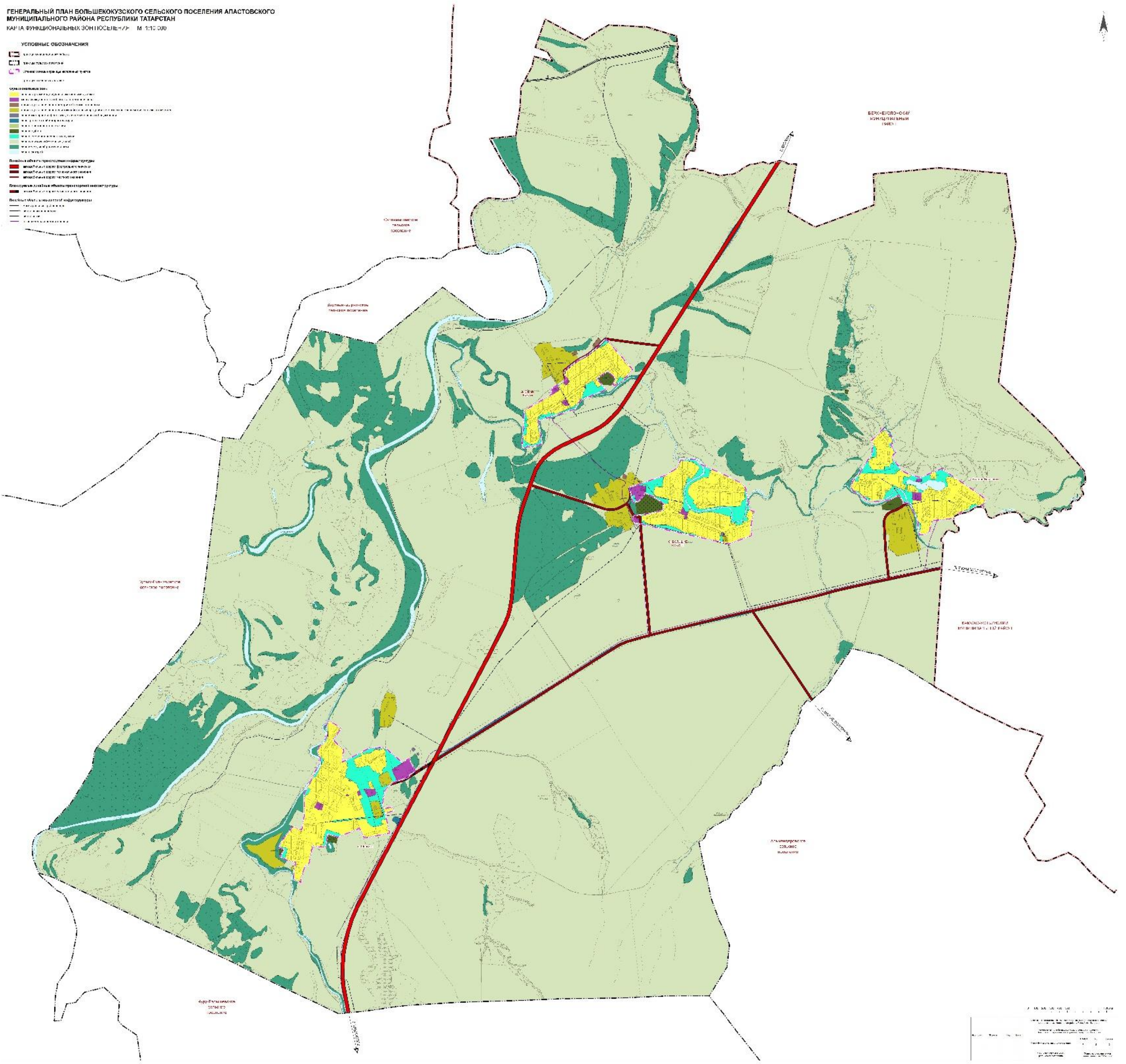
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

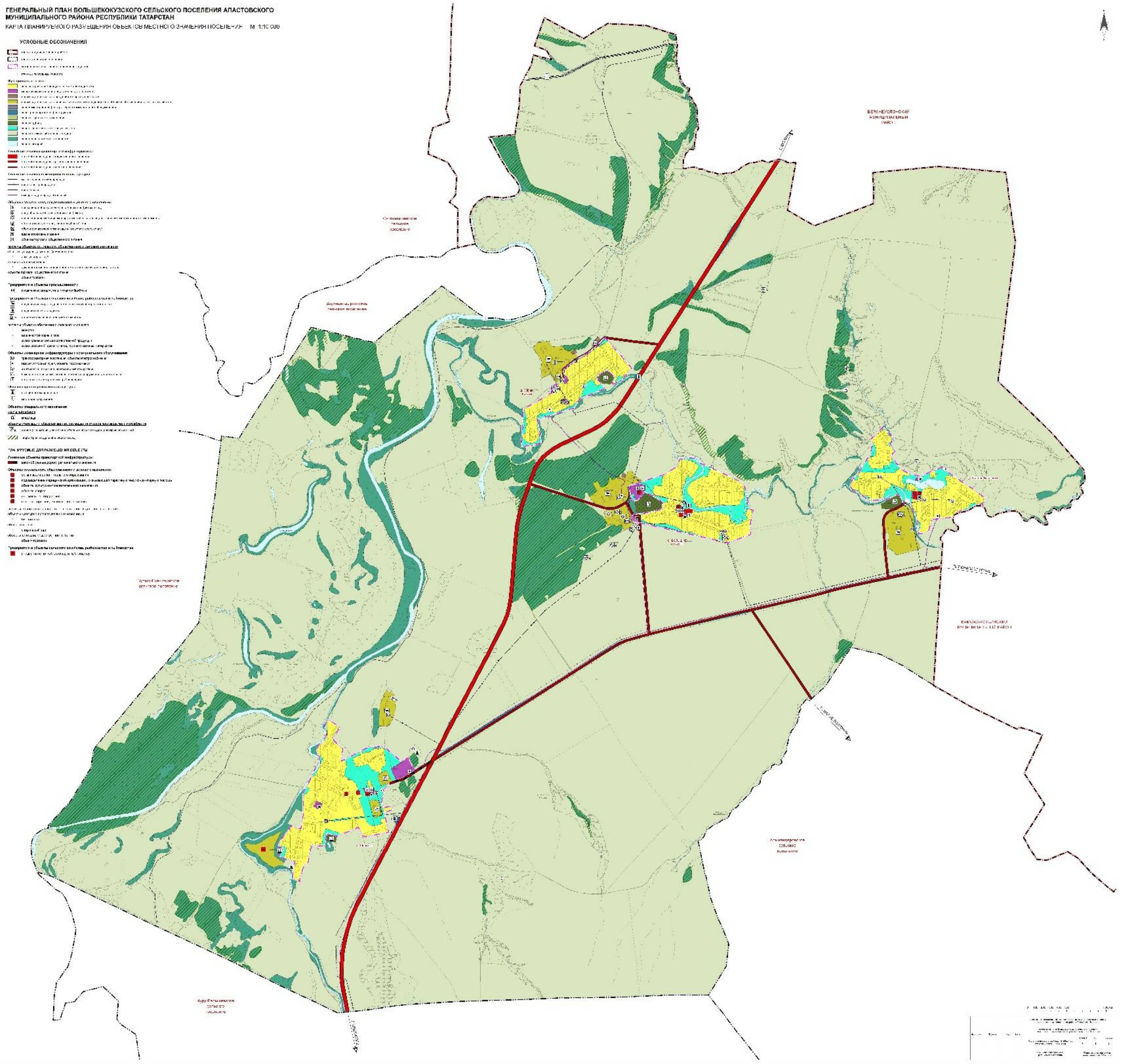
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
КАРТА ПЛАНИРУЕМОГО РАЗМЕЩЕНИЯ ОБЪЕКТОВ МЕСТНОГО ЗНАЧЕНИЯ ПОСЕЛЕНИЯ М 1:10 000
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ

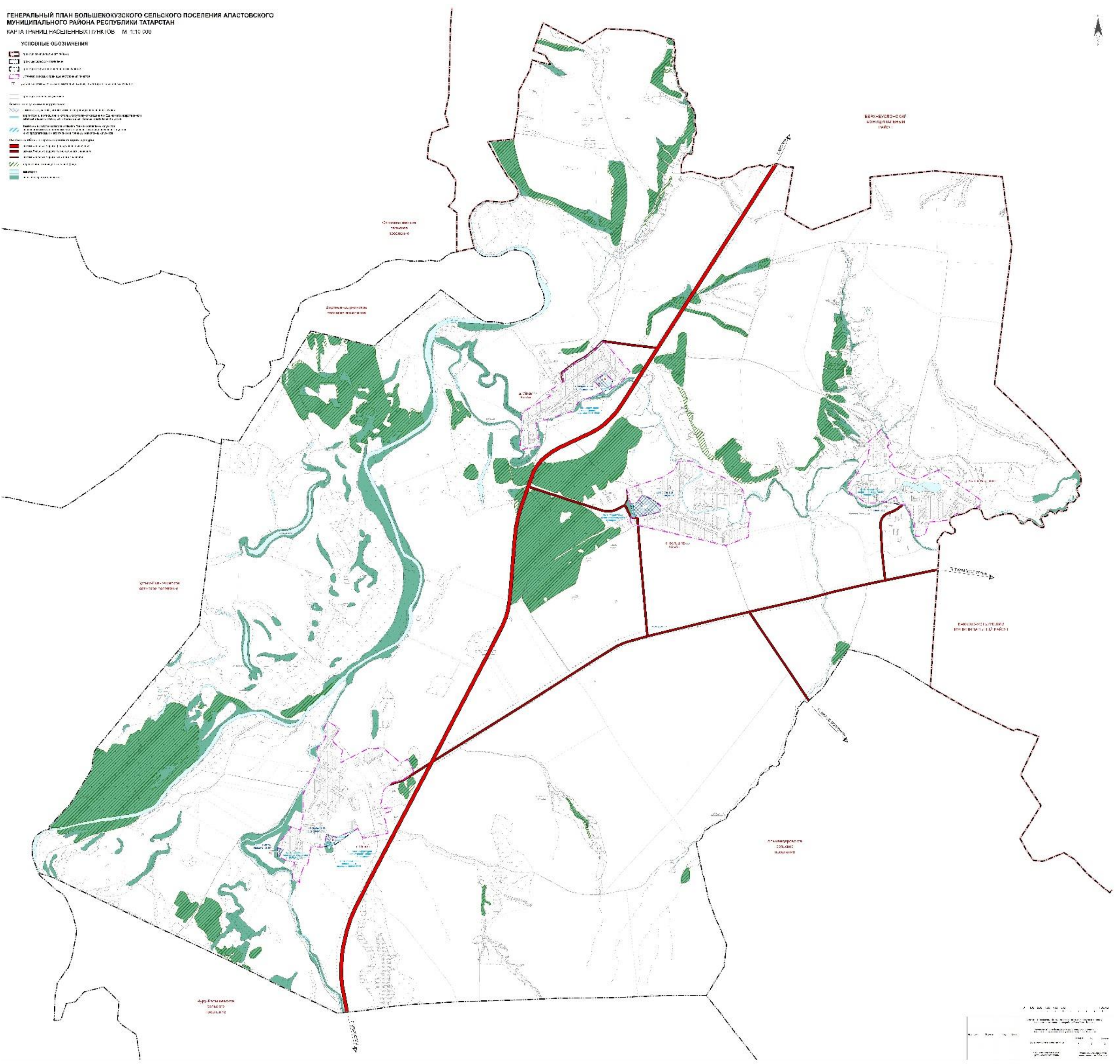
ГЕНЕРАЛЬНЫЙ ПЛАН БОЛЬШЕКОКУЗСКОГО СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ АПАСТОВСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
КАРТА ГРАНИЦ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ М 1:10 000
УСЛОВНЫЕ ОБОЗНАЧЕНИЯ